Dijkverbetering Sleeuwijksedijk Werkendam

Ruimtelijke onderbouwing

Waterschap Rivierenland

31 januari 2012
Definitief
9S6258.H1

ROYAL HASKONING
Enhancing Society

ROYAL HASKONING
Enhancing Society

HASKONING NEDERLAND B.V.
WATER

George Hintzenweg 85
Postbus 8520
3009 AM Rotterdam
+31 10 443 36 66 Telefoon
+31 10 443 36 88 Fax
info@rotterdam.royalhaskoning.com E-mail
www.royalhaskoning.com Internet
Arnhem 09122561 KvK

Documenttitel	Dijkverbetering Sleeuwijksedijk Werkendam Ruimtelijke onderbouwing
Verkorte documenttitel	ROB Dijkverbetering Werkendam
Status	Definitief
Datum	31 januari 2012
Projectnaam	Dijkverbetering Sleeuwijksedijk Werkendam
Projectnummer	9S6258.H1
Opdrachtgever	Waterschap Rivierenland
Referentie	9S6258.H1/R00006/YMU/NVD/Rott

Auteur(s)	M. van Ginneken	
Collegiale toets	ing. J.W. Geuke	
Datum/paraaf	31 januari 2012	
Vrijgegeven door	mr. Y. Muggen	
Datum/paraaf	31 januari 2012	

INHOUDSOPGAVE

			Blz.
1	INLEIDING		1
	1.1	Aanleiding en doel	1
	1.2	Ligging en begrenzing projectgebied	1
	1.3	Vigerend bestemmingsplan	2
	1.4	Opzet van de ruimtelijke onderbouwing	4
2	BESCHRIJVING BESTAANDE SITUATIE		7
	2.1	Gebiedsbeschrijving	7
	2.2	Beschrijving projectlocatie	8
3	BELEIDSKADER		11
	3.1	Rijksbeleid	11
	3.2	Provinciaal beleid	14
	3.3	Regionaal beleid	16
	3.4	Gemeentelijk beleid	16
	3.5	Conclusie	17
4	PROJECTBESCHRIJVING		19
	4.1	Beoogde situatie	19
	4.2	Inrichtingsplan en projectplan	19
5	RANDVOORWAARDEN		25
	5.1	Geluid	25
	5.2	Luchtkwaliteit	27
	5.3	Externe veiligheid	28
	5.4	Bodem	29
	5.5	Water	30
	5.6	Flora en fauna	36
	5.7	Archeologie	43
	5.8	Cultuurhistorie en aardkundige waarden	44
	5.9	Verkeer	45
	5.10	Overige randvoorwaarden	46
6	JURIDISCHE ASPECTEN		47
7	ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID		49
8	OVERLEG		51
	8.1	Overleg met andere bestuursorganen / overlegpartners	51
	8.2	Overleg omwonenden en andere belanghebbenden	51

BIJLAGE: Kaart projectgebied

Projectdocumenten

1. Projectplan Dijkversterking Werkendam
2. Inrichtingsplan
3. Akoestisch onderzoek wegverkeer
4. Notitie luchtkwaliteit
5. Bodem- en verhardingsonderzoek
6. Watertoets
7. Voortoets Natuurbeschermingswet
8. Onderzoek EHS en compensatieplan
9. Natuurwaardenonderzoek flora en fauna
10. Archeologisch onderzoek
11. Mobiliteitstoets
12. Explosievenonderzoek

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Het waterschap Rivierenland heeft de zorg voor de veiligheid tegen overstroming in haar beheersgebied. Het beheer van primaire waterkeringen behoort dan ook tot haar taken. Alle primaire waterkeringen in Nederland dienen volgens de Waterwet iedere zes jaar getoetst te worden op veiligheid tegen overstromingen.

Uit de tweede toetsronde (2001-2006) van dijkringgebied 24 (het Land van Altena) is gebleken dat een gedeelte van de primaire waterkering aan de rivier de Boven-Merwede niet voldoet aan de wettelijke veiligheidsnorm van 1 op 2000 jaar. Dit dijktraject, met een lengte van circa 500 meter gelegen tussen de dijkpalen 241+25 tot 246+10, moet worden versterkt. Het project bestaat uit het uitvoeren van deze dijkverbetering en de herinrichting van dit gedeelte van de Sleeuwijksedijk.

De gemeente Werkendam wil een omgevingsvergunning verlenen voor de uitvoering van de dijksversterking van de Sleeuwijksedijk en klein deel van de Sasdijk in Werkendam. De nieuwe dijkkruin komt ongeveer 25 meter richting de rivier te liggen. Hierdoor verschuift ook de ligging van de weg op de dijk. Hierdoor is er sprake van gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan. Het is mogelijk om een omgevingsvergunning te verlenen voor het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan. Hiervoor is volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wel een ruimtelijke onderbouwing benodigd. Het doel van deze ruimtelijke onderbouwing is motiveren dat de aanpassing van de dijk niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening.

1.2 Ligging en begrenzing projectgebied

Het projectgebied is gelegen ten noordoosten van het bebouwde gebied van Werkendam. Het gaat om het stuk vanaf het appartementengebouw aan de Sasdijk nummer 3 tot de Sleeuwijksedijk nummer 28. Zie figuur 1.1 voor de topografische kaart van het projectgebied en directe omgeving. De precieze begrenzing is weergegeven in figuur 1.2 en de bijlage.

Figuur 1.1: Ligging projectgebied in Werkendam.

Figuur 1.2: Precieze begrenzing projectgebied Dijkversterking Sleeuwijksedijk Werkendam (zie de bijlage voor een grote versie).

1.3 Vigerend bestemmingsplan

Het projectgebied is gelegen binnen de plangebieden van drie verschillende bestemmingsplannen. Het grootste deel van het projectgebied is gelegen binnen de grenzen van het bestemmingsplan ‘Buitengebied Werkendam’. Een klein deel van projectgebied behoort tot het plangebied van het bestemmingsplan ‘Centrum Werkendam’ en een ander klein deel ligt binnen de grenzen van het bestemmingsplan ‘Kern Werkendam’.

Bestemmingsplan Buitengebied Werkendam
Dit bestemmingsplan is vastgesteld door de gemeenteraad van Werkendam op 19 juni 2007 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant op 19 februari 2008. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 24 juni 2009 uitspraak gedaan in de beroepszaak van het goedkeuringsbesluit. Zie figuur 1.3 voor een uitsnede van de plankaart met bestemmingen van het bestemmingsplan ‘Buitengebied Werkendam’.

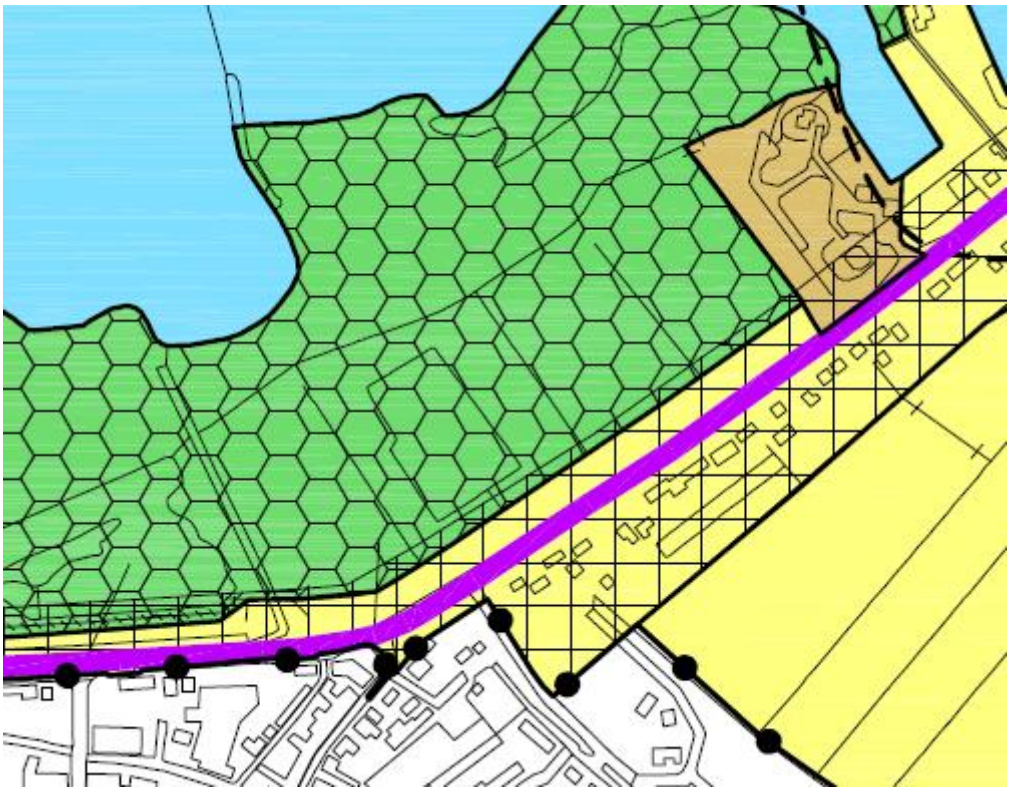

Figuur 1.3: Uitsnede plankaart ‘bestemmingen’ van bestemmingsplan ‘Buitengebied Werkendam’.

De gronden binnen het projectgebied hebben de volgende bestemmingen: ‘Agrarisch gebied’ (geel), ‘Agrarisch gebied met landschappelijke/cultuurhistorische en of abiotische waarden’ (bruin), ‘Natuurgebied’ (groen) en ‘Verkeersdoeleinden’ met de subbestemming ‘lokale verharde wegen’ (paars). Verder zijn de ‘differentiaties’ ‘Waterkering’ (blokpatroon) en ‘Waterstaatkundige doeleinden’ (honingraatpatroon) aangegeven.

De met deze bestemmingen toegekende functies blijven ook na de uitvoering van het project aanwezig. De locatie van de weg en de begrenzing van het natuurgebied wijzigen wel. Daarom is er sprake van strijdig gebruik met het bestemmingsplan. De nieuwe weg komt ongeveer 25 meter richting de rivier te liggen. Deze gronden zijn bestemd voor agrarisch gebied en niet voor verkeersdoeleinden. De nieuwe parallelstraat komt te liggen op de locatie van de huidige weg. De aanleg van deze straat is mogelijk op grond van de subbestemming ‘lokale verharde weg’.

Op twee thematische plankaarten is een deel van het plangebied tevens aangewezen als ‘aardkundig waardevol gebied, tevens historisch-geografisch waardevol’ en als ‘natuurwaarde - levensgemeenschappen van rivieroevers’. Deze gronden zijn tevens bestemd voor de instandhouding van de genoemde waarden. Op een vierde plankaart ‘ontwikkelingen’ zijn nog aanvullende bestemmingen aan de gronden gegeven. Deze zijn enkel van toepassing op vooraf in het bestemmingsplan aangegeven vrijstellingsmogelijkheden en wijzigingsbevoegdheden. De dijkverbetering valt hier niet onder.

Bestemmingsplan ‘Centrum Werkendam’
Een klein deel van projectgebied behoort tot het plangebied van het bestemmingsplan ‘Centrum Werkendam’, vastgesteld op 29 juni 2004 en goedgekeurd op 1 februari 2005. Dit bestemmingsplan is op 15 april 2005 in werking getreden en onherroepelijk geworden. Het gaat om een gedeelte bij de Sasdijk. Zie figuur 1.4 voor een uitsnede van de plankaart van het bestemmingsplan ‘Werkendam Centrum’. De gronden binnen het projectgebied hebben de bestemming ‘Verblijfsdoeleinden’ (wit op de kaart). Tevens is de dubbelbestemming ‘Waterkering’ van toepassing (gearceerd op de kaart). Deze gronden blijven in gebruik als verblijfsgebied. Er is hier geen sprake van strijdig gebruik met het bestemmingsplan. Aangezien op dit stuk wel werkzaamheden plaatsvinden, zijn deze gronden wel meegenomen in het projectgebied.

Figuur 1.4: Uitsnede plankaart ‘bestemmingen’ van bestemmingsplan ‘Werkendam Centrum’.

Bestemmingsplan ‘Kern Werkendam’
Een ander klein deel van het projectgebied ligt binnen de grenzen van het bestemmingsplan ‘Kern Werkendam’. Dit bestemmingsplan is vastgesteld op 27 september 2011. Het gaat om het deel van de Richter en de omliggende gronden. De gronden zijn bestemd voor ‘Groen’ en ‘Verkeer’. Net als voor het deel dat binnen het bestemmingsplan ‘Werkendam Centrum’ ligt, geldt ook voor dit deel dat na de herinrichting van het gebied de gronden in gebruik blijven voor verkeers- en verblijfsdoeleinden en groenvoorzieningen. De begrenzing van deze functies wijzigt wel. Daarom is voor deze gronden sprake van strijd met het bestemmingsplan.

1.4 Opzet van de ruimtelijke onderbouwing

Het vervolg van deze ruimtelijke onderbouwing kent de volgende opbouw. In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van de bestaande situatie. Vanwege de beperkte omvang van het projectgebied wordt ook de directe omgeving hierbij betrokken. Er wordt ingegaan op de ontstaansgeschiedenis, de ruimtelijke structuur en de functionele inrichting. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de belangrijkste beleidskaders van het Rijk, de provincie Noord-Brabant en de gemeente Werkendam. Het hoofdstuk daarna

geeft beknopt een projectbeschrijving. Hier wordt de beoogde situatie uitgelegd aan de hand van de belangrijkste elementen uit het inrichtingsplan en het projectplan voor de dijkversterking. Hoofdstuk 5 geeft een specifiekere beschrijving van het project aan de hand van diverse randvoorwaarden. Dit betreft de aspecten die normaliter bij een bestemmingsplan ook nader worden toegelicht. Het volgende hoofdstuk geeft uitleg aan de juridische status van deze ruimtelijke onderbouwing. Vervolgens wordt in hoofdstuk 7 de economische uitvoerbaarheid van het project toegelicht. Als laatste wordt een beschrijving gegeven van de maatschappelijke uitvoerbaarheid. Hier komt het overleg tussen verschillende overheidsinstanties, bewoners en andere belanghebbenden aan bod.

2 BESCHRIJVING BESTAANDE SITUATIE

2.1 Gebiedsbeschrijving

Historische ontwikkeling
Dijken zijn al lange tijd belangrijke plekken voor bewoning in het rivierenlandschap. Al in de negentiende eeuw was er bebouwing aanwezig langs de Sleeuwijksedijk, de Werkensedijk, de Kruisstraat, de Hoogstraat en de Vissersdijk. In het verleden was de Kruisstraat de waterkerende koppeling tussen de Sleeuwijksedijk en de Werkensedijk, die samen één dijkring vormden. De gemeente Werkendam ontwikkelde zich deels binnendijks en deels buitendijks. De buitendijkse delen van de gemeente hadden vaak te maken met zware wateroverlast, terwijl de binnendijkse gebieden beschermd bleven. Om de wateroverlast te beperken is in de loop van de negentiende eeuw de Sasdijk aangelegd, waardoor heel Werkendam binnendijks werd gebracht. Voor die tijd lag er slechts een verhoogde steeg in het buitendijks gebied.

Figuur 2.1: Historische kaarten van Werkendam en omgeving rond 1850 (links) en rond 1900 (rechts).

Beide dijken zijn in het verleden herhaaldelijk aan ingrijpende veranderingen onderhevig geweest. Zo waren de dijken vroeger aan weerszijden bebouwd. Bij een eerdere dijkversterking is de buitendijkse bebouwing volledig afgebroken. In 1984 zijn bij een dijkversterking de Sasdijk en de Sleeuwijksedijk met elkaar verbonden in een rechte lijn. Hierdoor is de historische structuur minder goed leesbaar geworden.

Ruimtelijke structuur
De dijken vormen de belangrijkste structuurdragers in het gebied. De rivierdijk kent een grilliger verloop dan de Boven-Merwede. Ter hoogte van het projectgebied verandert de rivierdijk van richting. Dit is het punt waar vroeger de nieuwe waterkering (Sasdijk) is aangesloten op de reeds bestaande dijk (Sleeuwijksedijk/Kruisstraat). Beide richtingen van de rivierdijk snijden de richting van de rivier. Zo ontstaat ten noorden van de rivierdijk een ruimtelijke afgebakende eenheid. Dit is de uiterwaard Cloppenwaard (ook wel De Kwellingen genoemd).

Richting het zuiden is de Kruisstraat/Werkensedijk een structuurbepalende lijn. Ten oosten hiervan ligt de wijk Werkensepolder, naar de gelijknamige polder. Deze wijk is

vanaf medio jaren negentig van de vorige eeuw in aanbouw en kent in het noorden een verkeersaansluiting op de Sleeuwijksedijk (de Richter). De bebouwing wordt gescheiden van het open polderlandschap door de Binnenvliet. Werkensepolder wordt gescheiden van de rest van Werkendam door de Werkensedijk en de Kruisstraat. Aan de westzijde van deze dijk ligt het oudste deel van Werkendam. Zowel langs de Sasdijk als langs de Sleeuwijksedijk komt bebouwing voor uit diverse bouwperioden van de twintigste eeuw.

Functionele inrichting
De Sasdijk en Sleeuwijksedijk hebben een belangrijke verkeerskundige functie. Het is de ontsluitingsweg van het centrum van Werkendam. Deze weg heeft een stroomfunctie en heeft een maximumsnelheid van 50 km/u. De dijk zelf heeft uiteraard een belangrijke waterkerende functie. Aan de buitendijkse zijde van de dijk ligt een natuurgebied. De Cloppenwaard wordt nu opnieuw ingericht met plassen, drasgebied en weiden met beperkte begrazing. Aan de noordzijde ligt naast het natuurgebied een kantoorgebouw (Sleeuwijksedijk 26c). Aan de binnendijkse zijde is de woonfunctie dominant. Aan Sasdijk 2 is een café gevestigd en op het perceel Kruisstraat 56 is een bouwbedrijf aanwezig. Achter de woonhuizen aan de Sleeuwijksedijk tot nummer 62 ligt een agrarisch gebied. Vanaf nummer 64 tot de Kruisstraat ligt achter de bebouwing een woongebied (Werkensepolder). Vanaf de Kruisstraat ligt achter de dijkbebouwing het centrumgebied van Werkendam. Naast wonen is hier de concentratie van detailhandel, dienstverlening en horeca van Werkendam aanwezig.

2.2 Beschrijving projectlocatie

De projectlocatie zelf bestaat uit het hele dijklichaam van de rivierdijk met aan de noordzijde een strook van 25 tot 45 meter achter de teensloot (de uiterwaard in). Aan de zuidzijde horen de aansluitingen van de Richter en de Kruisstraat ook bij de projectlocatie. Binnen de grenzen van de projectlocatie is geen bebouwing aanwezig. Functioneel gezien is de verkeersfunctie dominant. Verder komt een klein deel natuur voor; een gedeelte van de graslanden van de Cloppenwaard, een deel van een plas en de groene dijktaluds met de rij populieren. De huidige functies in het projectgebied komen overeen met de aan het gebied toegekende bestemmingen. Zie figuur 2.2 voor een luchtfoto van het projectgebied en omgeving.

Figuur 2.2: Luchtfoto van projectgebied en omgeving (bron: GoogleMaps).

3 BELEIDSKADER

Dit hoofdstuk gaat in op enkele relevante beleidsstukken. Er is een onderverdeling gemaakt in rijksbeleid, provinciaal beleid, regionaal beleid en gemeentelijk beleid. Tot slot wordt een conclusie getrokken voor het project Dijkversterking Sleeuwijksedijk Werkendam.

3.1 Rijksbeleid

Nota Ruimte
De Eerste en Tweede kamer hebben op respectievelijk 17 januari 2006 en 17 mei 2005 de Nota Ruimte vastgesteld. Met de bekendmaking op 27 februari 2006 in onder andere de Staatscourant is de Nota Ruimte formeel in werking getreden. De Nota Ruimte is destijds vastgesteld als deel 4 van een Planologische Kernbeslissing (PKb). De Nota Ruimte geldt nu als structuurvisie volgens de huidige Wet ruimtelijke ordening.

De Nota Ruimte heeft als titel 'Ruimte voor ontwikkeling' en tracht in vergelijking met haar voorgangers als de Vinex en de niet-vastgestelde Vijfde Nota meer mogelijkheden te bieden aan gebiedsspecifieke ruimtelijke ontwikkelingen. Hiermee samenhangend stelt de Nota Ruimte minder regels en wordt meer verantwoordelijkheid gelegd bij lagere overheden. De Nota Ruimte heeft dan ook als motto 'decentraal wat kan, centraal wat moet.' De Nota Ruimte legt hierbij de randvoorwaarden van het ruimtelijk beleid vast. Voor de periode tot en met 2020 worden de hoofdlijnen vastgelegd. In sommige gevallen wordt een doorkijk gegeven naar 2030.

De Nota Ruimte richt zich op de volgende vier doelen:
- het versterken van de nationale concurrentiepositie;
- het bevorderen van krachtiger steden en een vitaal platteland;
- het borgen en ontwikkelen van belangrijke (inter-)nationale ruimtelijke waarden;
- het borgen van de veiligheid.

Voor verstedelijking, infrastructuur en vestiging van bedrijven en economische activiteiten geldt een zogenaamd bundelingsbeleid: nieuwe woongebieden en bedrijvigheid moeten zoveel mogelijk worden aangesloten op bestaande bebouwing en infrastructuur. Hierbij moet bovendien rekening worden gehouden met (bestaande) recreatieve voorzieningen, groen en water (watertoets).

De Nota Ruimte ondersteunt de gebiedsgerichte, integrale ontwikkeling waarin alle betrokkenen participeren. 'Ruimte voor ontwikkeling' betekent dat het Rijk voor ruimtelijke waarden van nationaal belang waarborgen creëert om die te kunnen behouden en ontwikkelen. Voor heel Nederland wordt een beperkt aantal generieke regels gehanteerd onder de noemer 'basiskwaliteit'. Dit zorgt voor een heldere ondergrens op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid, milieu, verstedelijking, groen en water. Een aantal ruimtelijke structuren en netwerken dat in belangrijke mate ruimtelijk structurerend is voor Nederland als geheel, vormt samen de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur.

Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
De minister van Infrastructuur en Milieu heeft op 14 juni 2011 de nieuwe Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) met bijbehorende stukken aangeboden aan de Tweede Kamer. Naar verwachting stelt het kabinet het definitieve beleid vast in het najaar van 2011.

De ontwerpstructuurvisie bevat een concrete, bondige actualisatie van het mobiliteits- en ruimtelijke ordeningsbeleid. Dit nieuwe beleid zal in ieder geval de Nota Mobiliteit, de Nota Ruimte en de structuurvisie Randstad 2040 vervangen. De structuurvisie heeft betrekking op:

- rijksverantwoordelijkheden voor basisnormen op het gebied van milieu, leefomgeving, (water-)veiligheid en het beschermen van unieke ruimtelijke waarden;
- rijksbelangen m.b.t. (inter-)nationale hoofdnetten voor mobiliteit en energie;
- rijksbeleid voor ruimtelijke voorwaarden die bijdragen aan versterking van de economische structuur.

Bij deze aanpak hanteert het Rijk een filosofie die uitgaat van vertrouwen, heldere verantwoordelijkheden, eenvoudige regels en een selectieve rijksbetrokkenheid. Zo laat het Rijk de verantwoordelijkheid voor de afstemming tussen verstedelijking en groene ruimte op regionale schaal over aan provincies. Daarmee wordt bijvoorbeeld het aantal regimes in het landschaps- en natuurdomein fors ingeperkt. Daarnaast wordt (boven)lokale afstemming en uitvoering van verstedelijking overgelaten aan (samenwerkende) gemeenten binnen provinciale kaders. Alleen in de stedelijke regio's rond de mainports (Amsterdam c.a. en Rotterdam c.a.) zal het Rijk afspraken maken met decentrale overheden over de programmering van verstedelijking. Overige sturing op verstedelijking, zoals afspraken over percentages voor binnenstedelijk bouwen, Rijksbufferzones en doelstellingen voor herstructurering, laat het Rijk los.

Ruimte voor de Rivier
In 2006 heeft het kabinet de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier vastgesteld, ook wel kortweg PKB Ruimte voor de Rivier genoemd. In de PKB Ruimte voor de Rivier wordt een visie neergelegd op de ontwikkeling van meer ruimte voor de rivier, met een concreet maatregelenpakket voor de korte termijn, een doorkijk voor de lange termijn en, in samenhang daarmee, een gedifferentieerde ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit.

De PKB Ruimte voor de Rivier heeft drie doelen:

- in 2015 kan een afvoer van 16.000 kubieke meter water per seconde veilig door de Rijntakken stromen;
- door de maatregelen die hiervoor nodig zijn, verbetert ook de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied;
- de extra ruimte die de rivier in de loop van de eeuw nodig kan hebben als klimaatveranderingen verder doorzetten, blijft daarvoor beschikbaar.

In de PKB Ruimte voor de Rivier staat welke maatregelen het kabinet voor deze doelen wil inzetten. Het zogenaamde basispakket bestaat zoveel mogelijk uit maatregelen die de rivier meer ruimte geven en hoge waterstanden verlagen. Voorbeelden daarvan zijn uiterwaardverlaging, dijkteruglegging, kribverlaging en zomerbedverdieping.

Dijkversterking is alleen opgenomen als andere maatregelen niet geschikt of te duur zijn.

Beleidslijn Grote Rivieren
In juli 2006 is de Beleidslijn grote rivieren vastgesteld. Deze Beleidslijn geldt voor alle grote rivieren in Nederland. Het uitgangspunt van de Beleidslijn grote rivieren is het waarborgen van een veilige afvoer en berging van rivierwater en het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor overheden om te zorgen voor een goede ruimtelijke ordening.

De Beleidslijn grote rivieren heeft als doelstelling:
- de beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed te behouden;
- ontwikkelingen tegen te gaan die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging nu en in de toekomst feitelijk onmogelijk maken.

Het afwegingskader in deze beleidslijn is bedoeld om te kunnen beoordelen of activiteiten kunnen plaatsvinden in het rivierbed, en zo ja, onder welke voorwaarden. De beleidslijn zelf is geen instrument om actief rivierverruiming uit te voeren. Daarvoor bestaan andere kaders en procedures. Wel biedt het afwegingskader mogelijkheden voor initiatieven om binnen de gestelde voorwaarden rivierverruimende maatregelen uit te voeren.

Nota Belvedère
De Nota Belvedère, een gezamenlijk beleidsstuk van de ministeries van LNV, OC&W en VROM (1999), is opgesteld vanuit de gedachte om de cultuurhistorische identiteit sterker richtinggevend te laten zijn voor de inrichting van de ruimte. In de nota is een visie op de samenhang tussen cultuurhistorie en ruimtelijk beleid opgenomen. Het doel is tweeledig; verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en behoud van het cultureel erfgoed. Het cultureel erfgoed moet gezien worden als een ruimtelijke kwaliteit die een volwaardige plaats moet krijgen in de ruimtelijke planvorming.

In de nota worden gebieden gewaardeerd voor wat betreft hun cultuurhistorie. Er worden twee soorten gebieden onderscheiden. Op de eerste plaats de Belvedèregebieden: ‘hoge gecombineerde cultuurhistorische waarden’. Op de tweede plaats de gebieden met ‘sectorale cultuurhistorische waarden en een lage ruimtelijke dynamiek’.
De gemeente Werkendam behoort tot de tweede soort gebieden. Het beleid richt zich in die gebieden op het herkenbaar houden van de historisch gegroeide situatie en het beschermen van waardevolle elementen. Er wordt van uitgegaan dat er vele kleinschalige ontwikkelingen plaats zullen vinden en deze moeten worden begeleid.

Panorama Krayenhoff - Linieperspectief’
Het plandocument ‘Panorama Krayenhoff - Linieperspectief’ is opgesteld als basis voor de bescherming en ontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Centraal staat het bevorderen en ook het bewaken van de samenhang bij het werken aan de Linie. Het Linieperspectief schetst een op cultuurhistorie gefundeerde ruimtelijke visie in de vorm van drie kaarten (de Blauwe, Groene en Rode Kaart). Blijkens de Blauwe Kaart vormde het gebied ten zuidoosten van de kern Werkendam in het verleden een inundatievlak van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Dit inundatievlak, de kom van de Uppelsepolder, lag voor het Werk aan de Bakkerskil uit 1878 en het Fort aan de Uppelse Dijk uit 1847

(fort Altena). De afweging in het integrale ruimtelijke beleid moet gestalte krijgen in het provinciale beleid.

3.2 Provinciaal beleid

Structuurvisie Ruimtelijke Ordening
Op 1 oktober 2010 is de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (SVRO) vastgesteld door Provinciale Staten. De SVRO bevat de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid tot 2025 (met een doorkijk naar 2040). De structuurvisie is opgebouwd uit twee delen (A en B) en een uitwerking. Deel A bevat de hoofdlijnen van het beleid. Hierin heeft de provincie haar belangen gedefinieerd en ruimtelijke keuzes gemaakt. Deze belangen en keuzes zijn gebaseerd op trends en ontwikkelingen. Ook beschrijft de provincie vanuit welke filosofie ze haar doelen wil bereiken. Die is: ‘samenwerken aan kwaliteit’. De provincie realiseert haar doelen op vier manieren: door regionaal samen te werken, te ontwikkelen, te beschermen en te stimuleren. In deel B beschrijft de provincie vier ruimtelijke structuren: de groenblauwe structuur, het landelijk gebied, de stedelijke structuur en de infrastructuur. De uitwerking bestaat uit ‘gebiedspaspoorten’. Daarin beschrijft de provincie welke landschapskenmerken zij op regionaal niveau van belang vindt en hoe deze versterkt kunnen worden.

Werkendam behoort tot het gebiedspaspoort ‘Land van Heusden en Altena’. Het beleid voor dit gebied richt zich met name op het behoud en de versterking van landschappelijke kwaliteiten. Het patroon van oeverwallen en het contrast tussen de open rivierkleipolders en de meer verdichte oeverwallen moet worden versterkt. Het beleid is ook gericht op het versterken van de ecologische waarden van het gebied. Het projectgebied ligt op de grens van het kerngebied van de groen-blauwe structuur en het gemengd landelijk gebied. De groenblauwe structuur omvat de samenhangende gebieden in Noord-Brabant waar natuur- en waterfuncties behouden en ontwikkeld worden. Het landelijk gebied omvat die landelijke gebieden die niet tot de groenblauwe structuur behoren.

Verordening Ruimte Noord-Brabant
De Verordening Ruimte is één van de uitvoeringsinstrumenten voor de provincie om haar doelen te bereiken. In de verordening heeft de provincie de kaderstellende elementen uit de Structuurvisie en ander provinciaal beleid vertaald in regels die van toepassing zijn op (de inhoud van) bestemmingsplannen. De verordening is een juridisch bindend instrument.

Niet alle onderwerpen lenen zich voor opname in de verordening; daarom heeft de provincie op basis van de provinciale belangen een selectie gemaakt van geschikte onderwerpen. In het algemeen zijn dit onderwerpen met een zwaarwegend provinciaal belang en heldere criteria. Deze onderwerpen in de Verordening Ruimte zijn:
- ruimtelijke kwaliteit;
- stedelijke ontwikkelingen;
- natuurgebieden en andere gebieden met waarden;
- agrarische ontwikkelingen, waaronder de intensieve veehouderij;
- overige ontwikkelingen in het landelijk gebied.

De volgende onderwerpen zijn voor dit project van belang: bevordering van ruimtelijke kwaliteit, water, natuur & landschap en cultuurhistorie.

Bevordering van ruimtelijke kwaliteit
Het projectgebied ligt deels buiten ‘bestaand stedelijk gebied’. De Sleeuwijksedijk/Sasdijk vormt de grens. Een bestemmingsplan dat voorziet in een ruimtelijke ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied draagt bij aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving, in het bijzonder aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik. De toelichting bij dat plan bevat daaromtrent een verantwoording. Dit moet worden gezien als een algemene zorgplicht voor ruimtelijke kwaliteit. De verordening geeft aan op welke punten een ruimtelijke ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied nader gemotiveerd moet worden.

Water
De Sleeuwijksedijk en de Sasdijk zijn aangewezen als ‘primaire waterkering en beschermingszone’. Een bestemmingsplan strekt op deze locatie mede tot onbelemmerde werking, instandhouding en onderhoud van de primaire waterkering en beschermingszone. De uiterwaard is aangewezen als ‘winterbed’. Een bestemmingsplan strekt hier mede tot behoud van het stroomvoerend en bergend vermogen van de rivier. In het winterbed moeten ingrepen die leiden tot vermindering van de bergings- en/of afvoercapaciteit van de rivieren of die toekomstige vergroting van de bergings- en/of afvoercapaciteit in de weg staan, in beginsel worden voorkomen. Stedelijke ontwikkelingen en andere bebouwing worden hier uitgesloten.

Natuur & Landschap
De uiterwaard is aangewezen als ‘ecologische hoofdstructuur’. Een bestemmingsplan dat is gelegen in de ecologische hoofdstructuur:
- strekt tot het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden;
- stelt regels ter bescherming van de ecologische waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden en houdt daarbij rekening met de overige aanwezige waarden en kenmerken, waaronder de cultuurhistorische waarden en kenmerken.

Voor de ecologische hoofdstructuur geldt een ‘nee, tenzij’-regime. Dit betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan, indien zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Is er sprake van een significant effect op de wezenlijke kenmerken dan kan een ingreep in beginsel alleen nog plaatsvinden, als er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieven beschikbaar zijn (bij individuele ingrepen) of als een combinatie van plannen, projecten of handelingen per saldo tot een (kwantitatieve en kwalitatieve) versterking van de EHS leidt. Aan een dergelijke herbegrenzing van de ecologische hoofdstructuur zijn specifieke regels gebonden (zie paragraaf 5.6).

Aardkunde & cultuurhistorie
Het oostelijk deel van het projectgebied (buiten de bebouwde kom) is aangewezen als ‘Nationaal landschap De Hollandse Waterlinie’. De kernkwaliteiten van het nationaal landschap De Hollandse Waterlinie zijn de samenhang van forten, dijken, kaden en inundatiekommen, het groene en overwegend rustige karakter en de openheid. Een bestemmingsplan dat is gelegen in een nationaal landschap strekt mede tot behoud, herstel of duurzame ontwikkeling van de kernkwaliteiten van de onderscheiden gebieden. Het stelt tevens regels ter bescherming van de kernkwaliteiten van de onderscheiden gebieden.

3.3 Regionaal beleid

StructuurvisiePlus
De StructuurvisiePlus 'Land van Heusden en Altena', is door de gemeenteraad van de gemeente Werkendam vastgesteld op 27 september 2004, en is opgesteld in opdracht van de gemeenten Aalburg, Werkendam, Woudrichem en het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch. Met het plan wordt beoogd om een aantal knelpunten gezamenlijk op te lossen.

In de StuctuurvisiePlus is het ruimtelijk functioneel beleid van het Land van Heusden en Altena uiteengezet. Het centrale streven is dat ontwikkelingen zoveel mogelijk leiden tot een kwaliteitsimpuls voor de omgeving. Nieuwe ontwikkelingen moeten recht doen aan bestaande kwaliteiten door deze te ontzien, dan wel een zodanig inpassing in zich hebben dat er sprake blijft van een kwaliteitsbeeld, dan wel dat een ongewenste situatie verbetert. De ruimtevraag van water om de veiligheid te vergroten is een van de ontwikkelingen die de StructuurvisiePlus dient te sturen.

Visie en actieplan recreatie & toerisme , Land van Heusden en Altena
De drie samenwerkende gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem zien mogelijkheden om de toeristisch-recreatieve potentie beter te benutten. Daarom hebben zij afgesproken de extensieve recreatie verder te intensiveren. Hiertoe hebben zij een regionale recreatieve visie laten opstellen, die zich enerzijds richt op de ontwikkeling van (verblijf)recreatief aanbod en anderzijds op de versterking van samenwerking tussen het aanbod, de cultuur en het landschap.

De hoofddoelstellingen van het toeristisch-recreatief beleid en het actieprogramma van het Land van Heusden en Altena voor de komende 5 tot 10 jaar zijn:
- het zoveel mogelijk (uniform) uitdragen van de vastgestelde identiteit en het versterken van het gewenste imago, onder meer door meer, betere en efficiëntere promotie;
- het realiseren van een groei van recreatie en toerisme met gemiddeld 1,5% per jaar (gerekend in bestedingen en werkgelegenheid);
- het creëren van heldere en stimulerende voorwaarden waarbinnen de recreatie, het toeristisch bedrijfsleven en ondernemende burgers de kansen kunnen benutten;
- het initiëren van een sterkere organisatiestructuur, met meer regie, betere taakafbakening en sterkere samenwerking tussen de gemeenten en de toeristisch-recreatieve sector en tussen de regio en haar omgeving;
- het uitvoeren van het actieprogramma dat gericht is op het realiseren van de vier bovengenoemde doelstellingen, de gekozen ontwikkelingsthema's en doelgroepen.

3.4 Gemeentelijk beleid

Groenstructuurplan
Het huidige Groenstructuurplan is in 2009 vastgesteld. Voor de kern Werkendam geldt dat de gemeente de dragers van de groenstructuur wenst te behouden en te versterken. Daartoe zijn in het Groenstructuurplan drie thema's geformuleerd. Het thema 'Boomstructuur' richt zich op het fasegewijs aanvullen/omvormen van doorgaande boomstructuren, behoud en herstel van parkzones met verspreide bomen langs dorpsranden en het aanvullen van kleinere schakels. Het tweede thema 'Natuur het dorp in' richt zich op het tot stand brengen van groene raamwerken in de kern

Werkendam, die ervoor moeten zorgen dat bepaalde flora- en faunasoorten de ruimte krijgen. Gedacht kan worden aan het ontwikkelen van natuurlijke oevers en natuurlijk bermbeheer op dijken en buitenwegen. Het laatste thema ‘spelen en wandelen’ richt zich onder andere op het koppelen van het centrum met de Cloppenwaard. Voor Werkendam zijn concreet 27 aandachtspunten verwoord. Twee daarvan zijn de natuur in de Cloppenwaard verbinden met het dorp en het accentueren van de aantakkingen van het dorp op de rivierdijk.

Welstandsnota
De welstandsnota bevat een samenhangend stelsel van criteria onderverdeeld in drie hoofdgroepen, te weten algemene criteria, gebiedscriteria en objectcriteria. Deze vormen samen een stelsel van beleidsregels, waarbinnen burgemeester en wethouders het welstandstoezicht moeten uitvoeren (inhoudelijk kader). Het blijft hierbij gaan om redelijke eisen van welstand, maar de vraag wat precies ‘redelijk’ is, wordt middels de gebiedscriteria per specifiek gebied ingevuld (maatwerk). In de welstandsnota worden specifieke (deel)gebieden onderscheiden. Ontwikkelingen in de waardevolle bebouwingslinten worden onderworpen aan een welstandstoets.

Kadernota Verkeer en Vervoer
Duurzame mobiliteit is het uitgangspunt in de visie voor het verkeers- en vervoerbeleid in de gemeente Werkendam. Het zoeken naar een balans tussen veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid staat centraal. In de Kademota staan dan ook de volgende invalshoeken centraal:

- verkeersveiligheid; zowel objectief als subjectief;
- leefbaarheid; zowel objectief als subjectief;
- bereikbaarheid voor alle vervoerswijzen en doelgroepen;
- communicatie; draagvlak creëren voor beleid bij publieke en private partijen.

Het doel hiermee is om voor de tijdsperiode van 2007-2016 een bijdrage te leveren aan het optimaliseren van leefbaarheid, bereikbaarheid en veiligheid, door duurzame basisvoorzieningen en maatregelen aan te leggen voor alle doelgroepen en vervoerswijzen. Daarbij ligt met name binnen de bebouwde kom meer nadruk op leefbaarheid en veiligheid dan op autobereikbaarheid.

3.5 Conclusie

Voor het gebied gelden diverse beleidskaders, gericht op verschillende onderwerpen (waterveiligheid, waterberging, natuur, landschap, cultuurhistorie, verkeer). De dijkversterking Werkendam past op natuur na in hoofdzaak binnen de beleidskaders, maar niet aan alle beleidsdoelstellingen kan even veel tegemoet worden gekomen bij de uitvoering van het project. Het borgen van de waterveiligheid weegt in dit geval het zwaarst. Deze beleidsdoelstelling komt zowel terug in de Nota Ruimte als in de provinciale structuurvisie. Voor het vergroten van de waterveiligheid is het noodzakelijk binnen het projectgebied meer ruimte te geven aan de waterkering ten koste van de natuur en de waterberging. Het is daarom van belang zo goed mogelijk aan de beleidsdoelstellingen voor natuur tegemoet te komen. Dit wordt geborgd door het doorlopen van de ‘nee, tenzij’-procedure van de ecologische hoofdstructuur (zie paragraaf 5.6). Verder moeten bij een ontwikkeling als de dijkversterking de ruimtelijke kwaliteiten van het landschap worden versterkt. Dit is een beleidsuitgangspunt van de provinciale structuurvisie en de regionale StructuurvisiePlus. Op basis van het

gemeentelijk beleid moet de dijkversterking aangegrepen worden om de verbinding van de Cloppenwaard met Werkendam te verbeteren. Ook moeten kansen worden gegrepen om de verkeersveiligheid en leefbaarheid te vergroten.

Concluderend kan gesteld worden dat er met de dijkversterking primair uitvoering wordt gegeven aan de beleidsdoelstelling om de waterveiligheid te vergroten. Secundair zijn andere beleidsdoelstellingen sturend voor het ontwerp en de uitwerking van de dijkversterking om landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van de omgeving te versterken en cultuurhistorische aspecten beter zichtbaar te maken.

4 PROJECTBESCHRIJVING

De dijkversterking van de Sleeuwijksedijk is een aanpassing van een primaire waterkering. Volgens de Waterwet moet hiervoor door de waterbeheerder een projectplan worden gemaakt. Het waterschap heeft daarom het initiatief genomen voor het opstellen van het Projectplan Dijkverbetering Sleeuwijksedijk Werkendam[1]. In dit hoofdstuk wordt in de eerste paragraaf de beoogde ruimtelijke situatie in het projectgebied beschreven. De tweede paragraaf gaat in op het projectplan en op het inrichtingsplan voor de openbare ruimte. Voor een uitgebreide beschrijving van de genoemde onderdelen wordt verwezen naar het projectplan.

4.1 Beoogde situatie

De dijk wordt versterkt door een combinatie van een damwand en een buitenwaartse versterking met grond. Hierdoor verschuift de kruin van de dijk ongeveer 25 meter richting de rivier. De doorgaande weg verschuift dan ook, omdat deze weer op de kruin van de versterkte dijk komt te liggen. Aan binnendijkse zijde ontstaat ruimte om een ventweg aan te leggen. Deze ventweg ontsluit de woningen aan de dijk en bestaat uit twee straten. De ene ligt langs de woningen aan de Sleeuwijksedijk ten noorden van de Richter; de ander ten zuiden ervan. Er komt een voetgangersaansluiting op de Richter met een trap. De zuidelijk gelegen straat wordt aangesloten op de Kruisstraat. Ten westen van deze kruising ontstaat ruimte op de dijk voor een plantsoen met uitzicht op de Cloppenwaard. Vanwege de nieuwe ligging van de dijk en de weg op de dijk moeten ook de aansluitingen van de Kruisstraat en de Richter worden aangepast.

In de toekomstige situatie verandert de ruimtelijke structuur in het projectgebied. Vanaf Sleeuwijksedijk nummer 33 tot de kruising met de Kruisstraat komt er een dubbele lijnstructuur. Op de kruin van de dijk komt de doorgaande weg. Aan de binnendijkse zijde komt een vlakke dijkberm met daarop een parallelstraat. Functioneel gezien blijft de verkeerskundige functie in het projectgebied het grootst. Wel komt er een onderscheid tussen een gedeelte voor de doorstroming van het verkeer en een gedeelte voor de ontsluiting van de woningen. Er komt meer verblijfsgebied; ook nabij de aansluiting met de Kruisstraat. Dit gaat ten koste van een deel natuurgebied (ecologische hoofdstructuur). Door de verschuiving van de dijk richting de rivier wordt de Cloppenwaard iets kleiner.

4.2 Inrichtingsplan en projectplan

Varianten
Voor de dijkversterking zijn diverse varianten onderzocht. Deze variëren van binnendijks of buitendijks verzwaren met grond en het uitvoeren van technische versterkingen met beton en staal, zoals damwanden, diepwanden en kistdammen. De varianten zijn beoordeeld op kosten en baten, zowel voor de waterhuishouding en veiligheid als voor de omgeving. Uiteindelijk bleek na afweging van de belangen het versterken met grond aan de buitendijkse zijde in combinatie met een gedeeltelijke damwand de beste keuze te zijn.

[1] Royal Haskoning, Projectplan Dijkverbetering Sleeuwijksedijk Werkendam, 6 december 2011

Technische aspecten
De kruin van de dijk verschuift 25 meter rivierwaarts. Over ongeveer 2/3 deel van het dijktraject is een verankerde stalen damwand nodig. Deze damwand wordt aangebracht tot enkele meters in het Pleistocene zand en in buitenwaartse richting verankerd met groutankers die tot in het Pleistocene zand reiken. Aan de westelijke zijde kan de verankering achterwege blijven. Voor het verschuiven van de kruindijk zijn grondwerkzaamheden nodig. De huidige kruin wordt deels afgegraven. Aan de rivierzijde wordt grond opgebracht.

De buitenkruin van de nieuwe dijk krijgt een hoogte van NAP +6,10 meter (zie figuur 4.1). In de toekomstige situatie zal de huidige dijk (deels afgegraven) onderdeel worden van de dijkberm. Zie figuur 4.2 voor een schematische weergave van de dijkverbetering.

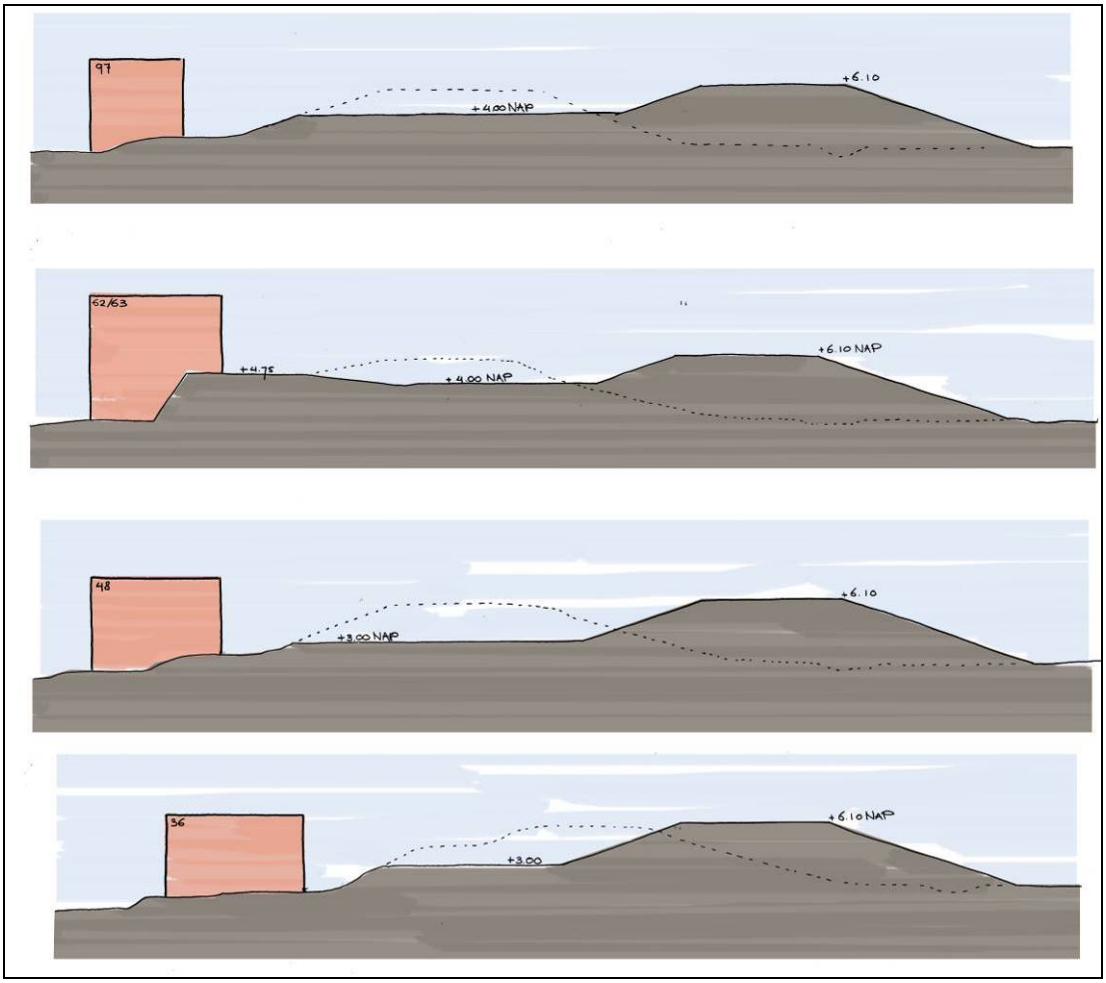

Figuur 4.1: Profielen van de nieuwe dijk en dijkberm ter hoogte van huisnummers 97, 62/63, 48 en 36. De stippellijn laat de positie van de huidige dijk zien.

Het overgrote deel van de woningen langs de Sleeuwijksedijk staat op een maaiveld van NAP +1.00 m tot NAP +2.00 m. De woningen met huisnummers 62, 63 en 65 zijn hierop een uitzondering; deze woningen zijn hoger gelegen (NAP +4.50 m tot NAP +5.00 m).

De nieuwe dijkberm zal een hoogte krijgen tussen de NAP +3.00 m en NAP +3.50 m (aflopend richting de woningen). Richting het westen loopt het op naar een hoogte tussen de NAP +4.00 m en NAP +4.50 m bij de hoger gelegen woningen. Bij de woningen met huisnummers 93 t/m 103 (tussen de Kruisstraat en Richter) is de berm ook tussen de NAP +4.00 m – NAP +4.50 m hoog (zie figuur 5.2). Door deze hoogtes te kiezen zal er minstens een meter hoogteverschil zijn tussen de dijkberm en woningen onderaan de dijk, waardoor nog een klein dijktalud zichtbaar is. In het complete beeld zal de dijkberm op halve hoogte tussen polder en nieuwe dijk liggen.

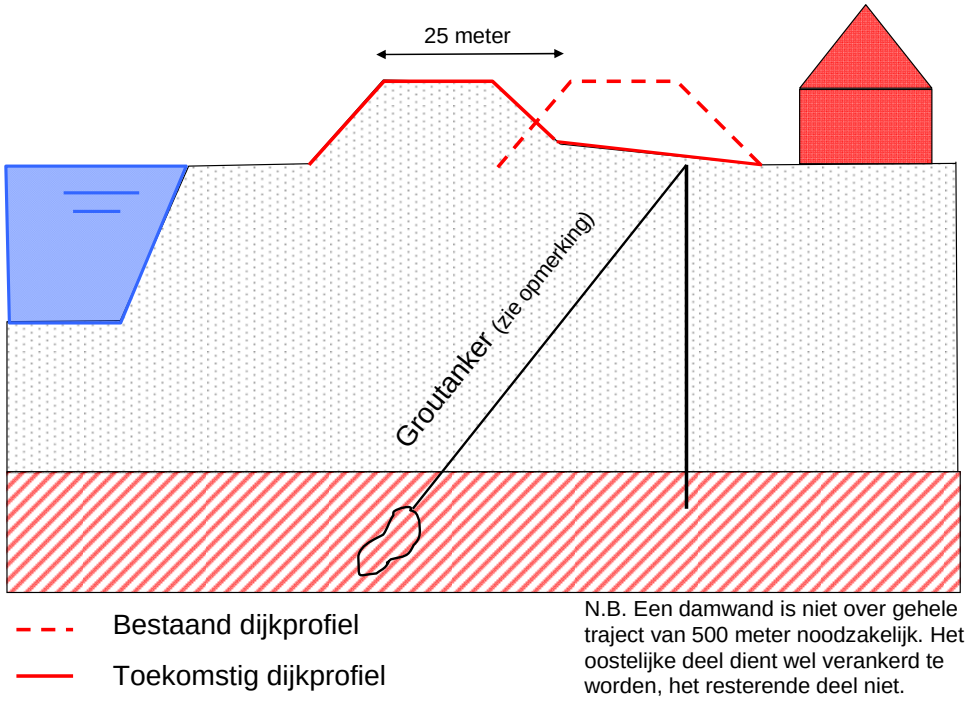

Figuur 4.2: Schematische weergave van de dijkverbetering.

Werkgroep inrichtingsplan / stand van zaken t.a.v. herinrichting Sleeuwijksedijk
(d.d. februari 2012)

In 2011 is er een werkgroep inrichtingsplan opgericht om de inrichting van de nieuwe dijk te bespreken. In de werkgroep waren personen vertegenwoordigd van de historische vereniging, de Gemeente Werkendam, de Provincie Noord-Brabant, Waterschap Rivierenland, bewoners, een stedenbouwkundige en landschapsarchitect. Verkeersveiligheid was een van de hoofdpunten die aan de orde zijn gekomen tijdens de bijeenkomsten met de werkgroep inrichtingsplan. Uit onderzoek van Grontmij ("verkeersadvies fietsvoorziening Sleeuwijksedijk", 19 juli 2011) is gebleken dat de huidige inrichting van de dijk objectief gezien verkeersveilig is, maar dat de verkeersveiligheid verbeterd zou kunnen worden door het toepassen van gekleurde fietssuggestiestroken of een vrijliggend fietspad. Op basis van dit onderzoek werd besloten het te versterken dijkgedeelte te voorzien van fietssuggestiestroken in rood asfalt, weerszijden van het wegdek, en een wandelpad aan de kant van de uiterwaard aan te leggen. Tevens sluit deze oplossing het beste aan bij de aanliggende wegdelen.

Tijdens de vergadering van de raadscommissie Grondgebied (Gemeente Werkendam) van 30 januari 2012 is de verkeersveiligheid op de dijk aan de orde gekomen. De raadscommissie heeft aangegeven de haalbaarheid van een vrijliggend fietspad te willen onderzoeken. Dit onderzoek zal worden verricht door de Gemeente Werkendam. De resultaten worden naar verwachting besproken in de Raadcommissie van mei 2012. Dit heeft ertoe geleid dat er een grijze strook “nader in te vullen verkeersfunctie” is opgenomen in het inrichtingsplan (zie onderstaande figuur).

Daar waar in dit document wordt verwezen naar een autoweg, wandelpad of fietssuggestiestrook betreft dit een **voorbeeld van een mogelijke inrichting van de nieuwe dijk**.

De indeling van de verkeersfuncties moeten nog worden vastgesteld.
Randvoorwaarde is dat de invulling binnen het beschikbare profiel kan worden gerealiseerd.

Inrichtingsplan met nader in te vullen verkeersfuncties (d.d. februari 2012)

Nieuwe inrichting openbare ruimte
Vanuit cultuurhistorisch en landschappelijk oogpunt en vanuit de bewoners is het een wens om de huidige Sleeuwijkse dijk herkenbaar te laten blijven als dijkelement. Omdat de huidige dijk onderdeel wordt van de dijkberm, zal de dijk alleen herkenbaar blijven aan de binnendijkse zijde. Het binnentalud van de huidige dijk met de daaraan gelegen dijkwoningen houden het historische dijkelement zichtbaar. De nieuwe positie en hoogte van de dijk heeft onder andere gevolgen voor de aansluitingen van de Richter, Kruisstraat en Sasdijk. De Kruisstraat heeft een functie als secundaire waterkering en wordt daarom alleen bij de aansluiting verhoogd en niet verplaatst. De Richter wordt

verlaagd zodat er een geleidelijke overgang ontstaat van polderhoogte naar dijkniveau. Tussen de Sasdijk en Sleeuwijksedijk is een hoogteverschil van 1,0 tot 1,5 meter. Met de aanleg van de nieuwe dijk wordt dit hoogteverschil groter. Door de weg op de Sasdijk richting het noorden te verplaatsen, wordt het hoogteverschil opgevangen en ontstaat er een geleidelijke overgang tussen de twee dijken. Zie figuur 4.3 voor de kaart van het inrichtingsplan[2].

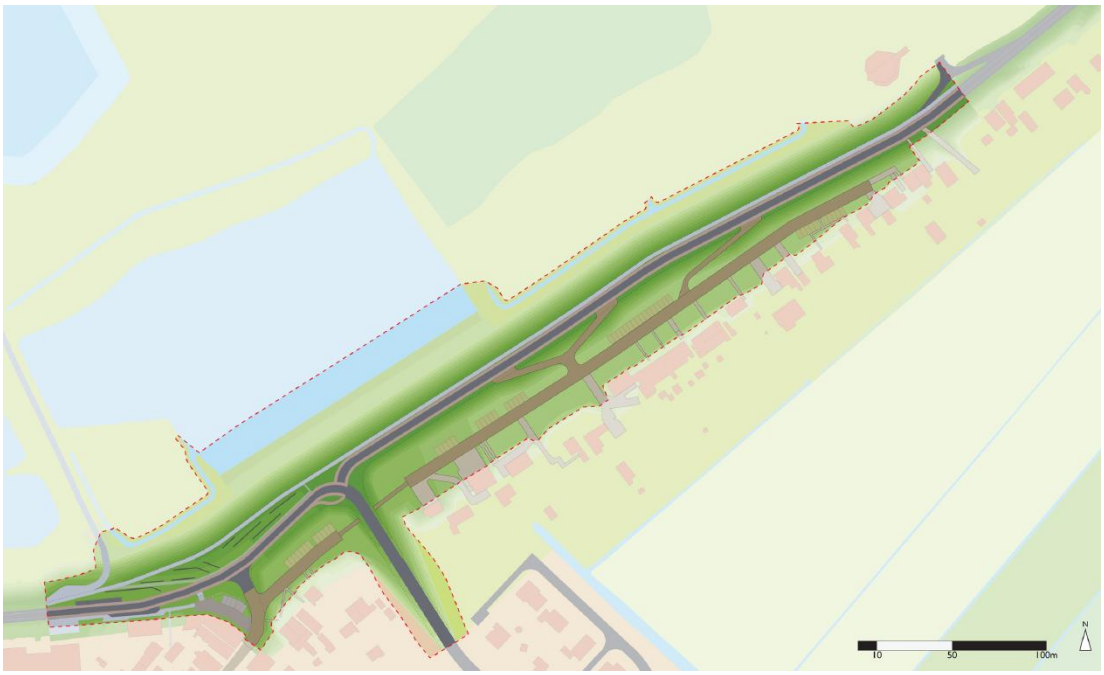

Figuur 4.3: Mogelijk inrichtingsplan openbare ruimte.

In de nieuwe situatie zijn er twee nieuwe wegen: een doodlopende ventweg voor de huisnummers 30 t/m 65 (ten oosten van Richter) en een doodlopende weg voor de woningen met de huisnummers 93 t/m 103 (tussen Richter en Kruisstraat). Deze twee wegen liggen in het verlengde van elkaar, op de plek waar in het verleden de dijk gepositioneerd was (voor de dijkversterking in 1985). Tussen deze wegen vormt de Richter de onderbreking voor auto's, fietsers en brommers. Voor wandelaars en voetgangers komt een verbinding met een trapje, om het hoogteverschil van circa 1 meter te overbruggen. Op deze wijze wordt sluipverkeer door met name brommers voorkomen en ontstaat er een nieuwe wandelroute op de dijkberm. Zie verder paragraaf 5.9 voor een nadere beschrijving van de verkeerskundige aspecten.

Aan het begin van de Sasdijk komt een groene ruimte. Deze ruimte wordt ingericht als een groen plein op de kruin van de dijk. Het groene plein heeft een ideale ligging op deze plek; het is het scharnierpunt tussen het dorp en de dijk. Het kan als verblijfsplek gebruikt worden door mensen uit het dorp of door voorbijkomende fietsers/wandelaars. Het groene plein is als is het ware een 'balkon' met zicht op de rivier en uiterwaarden. Het wordt een groen plein ingericht met gras, paden, zitranden, banken en eventueel

[2] Royal Haskoning, Inrichtingsplan Dijkversterking Sleeuwijksedijk Werkendam, 6 december 2011

een informatiepaneel. Het is van belang dat deze plek een hoogwaardige inrichting krijgt, zodat het een verblijfsplek wordt met een uitstraling van hoge kwaliteit.

5 RANDVOORWAARDEN

Het is belangrijk om een onderscheid te maken in de effecten en randvoorwaarden van het project tussen de uitvoeringsfase en de toekomstige situatie. Tijdens de werkzaamheden treden er diverse effecten op die van tijdelijke aard zijn. In het projectplan staat een uitgebreid overzicht van de tijdelijke effecten en de randvoorwaarden tijdens de uitvoeringsfase. Er wordt daar onder andere ingegaan op geluidoverlast, trillingshinder en bereikbaarheid. Voor meer informatie over de tijdelijke effecten wordt dan ook verwezen naar het projectplan. In deze ruimtelijke onderbouwing gaat het om de gevolgen van de nieuwe ruimtelijke situatie. Het gaat hieronder dus om de gevolgen van de toekomstige ruimtelijke situatie in het projectgebied.

5.1 Geluid

Wettelijk kader
De Wet geluidhinder (Wgh) biedt een toetsingskader voor het geluidniveau op de gevels van geluidgevoelige bestemmingen, zoals woningen en scholen. De wet kent een ondergrens, de zogenaamde voorkeursgrenswaarde. Wanneer de geluidbelasting lager is dan deze waarde, zijn de voorwaarden die de Wet geluidhinder stelt aan het realiseren van geluidgevoelige bestemmingen niet van toepassing. Daarnaast is er in de wet een bovengrens opgenomen, de maximaal toelaatbare geluidbelasting. Indien de geluidbelasting hoger is dan deze waarde, is het realiseren van geluidgevoelige bestemmingen in principe niet mogelijk.

Wanneer de geluidbelasting tussen de voorkeursgrenswaarde en de maximaal toelaatbare geluidbelasting ligt, is het realiseren van geluidgevoelige bestemmingen aan beperkingen gebonden en alleen onder voorwaarden mogelijk. Dit wordt een ‘hogere waarde’ genoemd (‘hoger’ in de zin van hoger dan de voorkeursgrenswaarde) en wordt via een formele procedure vastgelegd. Er wordt een onderscheid gemaakt in geluidbelasting ten gevolge van wegverkeer en ten gevolge van industriële processen. Hieronder wordt verder alleen ingegaan op wegverkeer.

Wegverkeer
Op basis van de Wet geluidhinder artikel 74 hebben alle wegen een geluidzone. Uitzondering hierop zijn woonerven en 30 km/uur-gebieden. De omvang van de zone is afhankelijk van het aantal rijstroken van de weg en of de weg binnen of buitenstedelijk is gelegen.

Voor de bepaling van de maximaal toelaatbare geluidbelasting houdt de Wet geluidhinder rekening met de ligging van de geluidgevoelige bestemmingen en wordt onderscheid gemaakt tussen stedelijk en buitenstedelijk gebied. Binnen stedelijk gebied gelden over het algemeen minder strenge normen.

In het kort komt het er op neer dat het gebied binnen de bebouwde kom behoort tot het stedelijke gebied, met uitzondering van het gebied binnen de bebouwde kom, dat gelegen is binnen de zone van een autoweg of autosnelweg. In het laatste geval en voor de situatie buiten de bebouwde kom gelden de normen die van toepassing zijn op het buitenstedelijke gebied. Een hoofdweg is, conform deze definitiebepaling van de Wet geluidhinder, altijd gelegen in buitenstedelijk gebied.

Toetsing van de geluidbelasting aan de voorkeursgrenswaarde vindt plaats in geval van de bouw van nieuwe woningen of de aanleg of reconstructie van een weg. Hieronder wordt alleen ingegaan op een reconstructie van een weg.

Reconstructie van een weg
In het kader van de Wet geluidhinder is er sprake van een reconstructie van een weg, als er één of meer wijzigingen op of aan een aanwezige weg plaatsvinden, waardoor de geluidbelasting op gevels van nabij gelegen geluidgevoelige bestemmingen toeneemt met tenminste 2 dB ten gevolge van het verkeer op die weg.

De toename wordt bepaald door de geluidbelasting in het jaar '10 jaar na openstelling van de gewijzigde weg' te vergelijken met de laagste waarde van:
- een reeds eerder verleende hogere waarde (HW), dan wel Maximaal Toegestane Grenswaarde (MTG);
- de geluidbelasting in het jaar 'één jaar voor wijziging van de weg' met een minimum van 48 dB.

Bij een reconstructie-effect kleiner dan 2 dB is er géén sprake van een reconstructie conform de Wgh. Met andere woorden, er behoeven dan in het kader van de aanpassing van de weg géén geluidreducerende maatregelen getroffen te worden. Tevens is het doorlopen van verdere procedures in het kader van de Wet geluidhinder in principe niet nodig. Indien er sprake is van een reconstructie in de zin van de Wgh, moet onderzocht worden of er maatregelen getroffen kunnen worden om de toename van de geluidbelasting ongedaan te maken.

Projectsituatie
Om te bepalen of er bij de dijkversterking en de aanpassing van de wegen sprake is van een reconstructie conform de Wgh, is een onderzoek uitgevoerd naar de geluidbelasting van de gevels van de aanliggende woningen[3]. Er is een rekenmodel opgesteld, waarin twee situaties zijn doorgerekend: één jaar voor aanpassing van de weg (2011) en tien jaar na aanpassing van de weg (2022). Voor de parallelweg is apart onderzocht of kan worden voldaan aan de voorkeursgrenswaarde.

Voor het berekenen van de geluidbelasting zijn de verkeersgegevens van de Sleeuwijksedijk, Sasdijk en Richter gebruikt. De etmaalintensiteiten zijn gebaseerd op verkeerstellingen van de gemeente. Voor de toekomstige etmaalintensiteiten is een groeipercentage van 1,5% per jaar aangehouden. Voor alle wegen is uitgegaan van een maximumsnelheid van 50 km/u. Het wegdektype van de wegen op de kruin van de dijk en de Richter is fijn asfalt (DAB). Voor de parallelweg is uitgegaan van klinkers. Voor de berekening is een rekenmodel opgesteld met behulp van het software programma Winhavik (versie 8.23). Het programma is conform het Reken- en meetvoorschrift geluidhinder 2006 (RMG 2006). Het reconstructie-effect is bepaald door de waarden van 2022 te vergelijken met die van 2011.

[3] Royal Haskoning, Dijkversterking Werkendam, Akoestisch onderzoek wegverkeer, 9 december 2011

Resultaten
De toename van de geluidbelasting op de gevels van de woningen ten gevolge van de aanpassing aan de Sasdijk en Sleeuwijksedijk is maximaal 1 dB. Deze toename is enkel het gevolg van de autonome groei van 1,5% per jaar. Naast toenames zijn er op een aantal woningen ook afnames van het geluidniveau te zien. De maximale afname op de gevel is 4 dB. Ook voor de Richter geldt dat als gevolg van de autonome groei van 1,5% per jaar er sprake is van een toename van maximaal 0,9 dB. Bij beide wegen is geen sprake van een reconstructie in het kader van de Wet geluidhinder. De maximale geluidbelasting ten gevolge van de nieuwe parallelweg op de Sleeuwijksedijk is 43 dB. De voorkeursgrenswaarde van 48 dB wordt niet overschreden.

Conclusie
Door verschuiving en verlenging van de wegen Sasdijk, Sleeuwijksedijk en Richter is de toename ten gevolge van deze wegen maximaal 1 dB. De toename is enkel het gevolg van de autonome groei. Er is voor de wegen Sasdijk, Sleeuwijksedijk en Richter geen sprake van reconstructie in het kader van de Wet geluidhinder. Als gevolg van de nieuwe parallelweg wordt de voorkeursgrenswaarde niet overschreden. Er wordt voldaan aan de bepalingen van de Wet geluidhinder.

5.2 Luchtkwaliteit

Wettelijk kader
Luchtvervuiling is schadelijk voor de volksgezondheid en het milieu. Verkeer, industrie en huishoudens brengen grote hoeveelheden schadelijke stoffen in de lucht. Het doel van de op 15 november 2007 van kracht geworden 'Wet luchtkwaliteit', als onderdeel van de Wet milieubeheer, is mensen te beschermen tegen risico's van luchtverontreiniging. De wet bevat luchtkwaliteitsnormen voor de stoffen zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, fijn stof, lood, koolmonoxide en benzeen. In de wet is aangegeven in welke gevallen gemeenten en provincies de luchtkwaliteit in kaart moeten brengen en wanneer zij maatregelen dienen te treffen.

In Nederland zijn de maatgevende luchtverontreinigende componenten stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof (PM_{10}). De voor deze componenten geldende grenswaarden zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Grenswaarden NO_2 en PM_{10}

Component	Concentratie [µg/m^3]	Status	Omschrijving
NO_2	40[1), 2)]	Grenswaarde vanaf 2010	Jaargemiddelde concentratie
	200[1), 2)]	Grenswaarde vanaf 2010	Uurgemiddelde dat 18 keer per jaar mag worden overschreden
Fijn stof (PM_{10})	40	Grenswaarde vanaf 2005	Jaargemiddelde concentratie
	50	Grenswaarde vanaf 2005	24 uurgemiddelde dat 35 keer per jaar mag worden overschreden

1) Voor de agglomeratie Heerlen/Kerkrade geldt 1 januari 2013 in plaats van 1 januari 2015.
2) Tot het jaar 2015 (derogatietermijn) ligt de grenswaarde 50% hoger.

Projectsituatie
Ten aanzien van de verkeersintensiteiten kan worden opgemerkt dat er tussen de autonome en de plansituatie geen verschil zal ontstaan, omdat al het doorgaande verkeer over het nieuwe wegvak zal gaan rijden. Ook volgt er uit het verkeersmodel dat de transportroutes door het plan niet zullen veranderen. De emissies zullen hierdoor onveranderd blijven. Wel zal de intensiteit op het wegvak (in zowel de autonome als plansituatie) in de toekomst toenemen vanwege autonome groei. Het nieuwe wegvak zal ten opzichte van het bestaande wegvak circa 15 tot 20 meter noordwestelijker komen te liggen. Om de effecten op de luchtkwaliteit nabij de woonbebouwing inzichtelijk te maken zijn verspreidingsberekeningen uitgevoerd. Voor de berekende concentraties wordt verwezen naar de notitie luchtkwaliteit[4].

Conclusie
Uit de resultaten van de berekeningen komt naar voren dat het plan ter hoogte van de woonbebouwing voor een kleine verbetering van de luchtkwaliteit zal zorgen. Dit is het gevolg van de toename van de afstand van de bron (verkeer) tot de ontvanger (woningen). Daarnaast kan worden geconcludeerd dat de achtergrondconcentraties de komende jaren verder af zullen nemen en dat ter hoogte van de bebouwing in beide gevallen ruimschoots aan de geldende luchtkwaliteitseisen wordt voldaan.

5.3 Externe veiligheid

Wettelijk kader
Externe veiligheid betreft de kans op overlijden voor burgers (aanwezig in bebouwing of verblijfsgebieden grenzend aan risicobronnen) als gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen bij de risicobron. Risicobronnen kunnen bedrijven zijn, maar ook het transport van gevaarlijke stoffen over wegen, vaarwegen en spoorwegen en via buisleidingen.

Dit risico wordt uitgedrukt in plaatsgebonden risico (PR) en groepsrisico (GR). Het plaatsgebonden risico is de overlijdenskans per jaar als gevolg van het vrijkomen van gevaarlijke stoffen bij een ongeval. Dit kan op een kaart worden weergegeven met behulp van contouren. Het groepsrisico betreft de kans per jaar dat in één keer een groep mensen komt te overlijden bij een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het groepsrisico kan met behulp van een diagram worden weergegeven.

Projectsituatie
In de wijde omgeving bevinden zich geen risicovolle inrichtingen. De Sleeuwijksedijk vormt vanuit Werkendam geen verbinding naar het hoofdwegennet. Het traject is dan ook geen transportroute voor gevaarlijke stoffen. De Boven-Merwede wordt wel gebruikt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen per binnenschip. De vaarroute ligt echter op ruim 400 meter afstand van het projectgebied. Dat is ver buiten de toetsingszone. In het projectgebied en in de directe omgeving daarvan liggen ook geen ondergrondse buisleidingen voor het transport van gevaarlijke stoffen.

[4] Royal Haskoning, Dijkversterking Werkendam aspect luchtkwaliteit, 4 oktober 2011

Conclusie
De situatie met betrekking tot externe veiligheid wijzigt niet door de uitvoering van het project. Door de afwezigheid van risicobronnen in de omgeving is er geen sprake van onaanvaardbare risico's als gevolg van het werken met gevaarlijke stoffen.

5.4 Bodem

Wettelijk kader
In verband met de uitvoerbaarheid van het project dient onderzoek verricht te worden naar de (te verwachten) bodemkwaliteit in het projectgebied door het raadplegen van beschikbare bodemgegevens. Een nieuwe functie mag pas aan gronden worden gegeven als is aangetoond dat de bodem geschikt is (of geschikt te maken is) voor de nieuwe of aangepaste bestemming. Daar waar sprake is van herbestemmen van bestaande situaties kan een diepgaand inzicht in de bodemsituatie vooraf achterwege blijven.

Bij bouwactiviteiten is ook in het kader van de omgevingsvergunning onderzoek naar de kwaliteit van de bodem benodigd. Bouw kan pas plaatsvinden als de bodem geschikt is (of geschikt is gemaakt) voor het beoogde doel. Daarom dient bij iedere nieuwe bouwactiviteit de bodemkwaliteit door middel van onderzoek in beeld te worden gebracht. De bodemonderzoeken voor eventuele nieuwe (vervangende) bouwactiviteiten mogen niet te oud zijn en moeten een vastgestelde informatiekwaliteit bieden. Indien aan die voorwaarden niet kan worden voldaan, dient aanvullend onderzoek plaats te vinden. Wanneer uit het onderzoek blijkt dat de bodem niet geschikt is voor het beoogde doel, dient vóór aanvang van de bouwwerkzaamheden een bodemsanering te worden uitgevoerd om de bodem wel geschikt te maken, of dient de omgevingsvergunning te worden geweigerd.

Projectsituatie
De nieuwe functie komt nagenoeg overeen met de huidige functie: te weten verkeers- en verblijfsdoeleinden en een waterkerende functie van de dijk. De bodem vormt hier geen belemmering voor de beoogde functionele inrichting van het projectgebied. Dat geldt ook voor de strook grond aan de buitendijkse zijde. Deze gronden zijn nu nog in gebruik als natuurgebied en dit vormt geen belemmering voor de waterkering en de weg. Dit wordt bevestigd door een verkennend bodem- en waterbodemonderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de uitvoerbaarheid van het project[5]. Uit het onderzoek kan het volgende geconcludeerd worden.

Dijk
De asfaltverharding van de dijk wordt beschouwd als teerhoudend. Het asfalt zal afgevoerd moeten worden naar een erkende verwerker. De dijk is opgebouwd uit klei en zand. Over het algemeen zijn in de dijk bijmengen met puin aangetroffen. Er wordt van bijmenging gesproken wanneer er naast grond nog andere stoffen in de bodem aanwezig zijn. Uit de chemische analyses blijkt dat het materiaal uit de dijk maximaal licht verontreinigd is (achtergrondwaarde overschrijdingen). De milieuhygiënische bodemkwaliteit belemmert de voorgenomen werkzaamheden niet.

[5] Royal Haskoning, Bodem en verhardingsonderzoek in het kader van de Dijkversterking Werkendam, 22 september 2011

Waterbodem
Ter plaatse van de buitendijkse sloot is geen sliblaag aangetroffen. De toplaag van de waterbodem is gekwalificeerd als verspreidbaar ter plaatse van het aangrenzende perceel. Het dempen van de sloot geeft geen milieuhygiënische belemmeringen. Ter plaatse van de voormalige zandwinput in de Cloppenwaard is een sliblaag aangetroffen van maximaal 20 cm dik. Uit de chemische analyses is gebleken dat deze sliblaag vrij verspreid kan worden ter plaatse van het aangrenzende perceel. Het dempen van de voormalige zandwinput geeft geen milieuhygiënische belemmeringen.

Algemene bodemkwaliteit
Zintuiglijk zijn diverse bijmengingen aangetoond. Tijdens de werkzaamheden dient men dan ook alert te zijn op bodemvreemde materialen als puinlagen en eventueel asbest verdachte materialen. Uit de chemische analyses blijkt dat de bovengrond verontreinigd is met zware metalen en PCB's. De aangetroffen concentraties overschrijden maximaal de achtergrondwaarde. In de zandige ondergrond zijn geen overschrijdingen aangetoond. In de kleiige ondergrond overschrijdt de concentratie nikkel de achtergrondwaarde. In de slibhoudende kleilaag overschrijden de concentraties kwik en zink de achtergrondwaarde. In het grondwater overschrijden de concentraties barium, kobalt en 'som xylenen' de streefwaarden. De aangetroffen verontreinigingen in grond en grondwater worden als gebiedseigen beschouwd of gerelateerd aan de bijmengingen. De aangetroffen gehalten geven geen aanleiding voor vervolgonderzoek en vormen geen belemmering voor de voorgenomen werkzaamheden.

Grondverzet
Het hergebruiken van vrijkomende grond gebeurt volgens de regels van het Besluit bodemkwaliteit. Er moet dan rekening worden gehouden met het scheiden van bijmengingen. Zo nodig wordt een keuring conform het Besluit bodemkwaliteit uitgevoerd. Als het niet mogelijk is de vrijkomende grond elders weer toe te passen, dan wordt deze grond afgevoerd naar een erkende verwerker.

Conclusie
De bodemsituatie vormt geen belemmering voor de beoogde functie en staat de uitvoerbaarheid van het project niet in de weg.

5.5 Water

Kader
In Nederland heeft water een eigen plaats gekregen in de ruimtelijke besluitvorming via de verplichte watertoets. De watertoets houdt in dat bij het maken van ruimtelijke plannen al in een vroeg stadium bekeken moet worden wat de gevolgen zijn voor water en de ruimtelijke ordening. De watertoets omvat het gehele proces van het vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en het uiteindelijke beoordelen van wateraspecten in plannen en besluiten. Het resultaat van de watertoets is beschreven in een aparte rapportage[6]. De belangrijkste resultaten staan beschreven in deze paragraaf.

Beleid
Hieronder zijn de relevante beleidsuitgangspunten van het waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat en de gemeente Werkendam opgesomd.

[6] Royal Haskoning, Watertoets Dijkversterking Werkendam, 8 december 2011

Waterschap Rivierenland (WSRL)

1. De primaire waterkering dient te voldoen aan de legger van Waterschap Rivierenland. Hiermee geeft Rivierenland invulling aan haar algemene doelstelling: “In 2015 wil het waterschap Rivierenland 'veilig' hebben”.

2. Bij nieuwe ontwikkelingen dient men waterneutraal in te richten. Dit houdt in dat voor de aanleg van verhard oppervlak gezocht moet worden naar waterberging. Voor plannen groter dan 500 vierkante meter extra verharding in stedelijk gebied en meer dan 1500 m² in landelijk gebied is compenserende waterberging vereist. Bij een toename aan verharding van 500 vierkante meter hanteert Rivierenland de vuistregel van 436 kubieke meter waterberging per hectare verharding. Waterschap Rivierenland hanteert een maximaal toelaatbare peilstijging van 0.30 meter.

3. In iedere planontwikkeling is het van belang het watersysteem schoon in te richten. Bij de inrichting dient rekening te worden gehouden met de toekomstige waterkwaliteit. Maatregelen die hierbij passen zijn:
   a. Rechtstreekse lozing van uitloogbare materialen en uitspoeling van vervuilende stoffen via de bodem naar het oppervlaktewater worden voorkomen.
   b. Bij de aanleg en reconstructie van wegen is een watervergunning nodig. Bij de vergunningaanvraag dient de initiatiefnemer aan te geven welke maatregelen en voorzieningen hij treft om de waterkwaliteit te waarborgen.
   c. Bij realisatie van nieuw water dient aandacht uit te gaan naar zelfreinigend vermogen van het toekomstig water. Het water dient voldoende ruim te zijn en voldoende waterdiepte, voldoende oevervegetatie en voldoende doorstroming te bevatten.
   d. Voor nieuwe A-watergangen geldt als uitgangspunt dat minstens 50% van de taluds natuurvriendelijk wordt ingericht.
   e. Schoon hemelwater van nieuwbouwprojecten; bijvoorbeeld hemelwater afkomstig van daken wordt bij voorkeur afgevoerd via een regenwaterriool naar oppervlaktewater.
   f. Hemelwater van terreinverhardingen mag niet rechtstreeks op het oppervlaktewater worden geloosd, maar kan men laten afstromen via een berm of een bodempassage die dat water eerst zuivert.
   g. Indien afvoer via riolering moet plaatsvinden, dan heeft voorkeur de riolering gescheiden aan te leggen.

4. Bij het ontwikkelen van plannen rond(om) waterkeringen dient de veiligheid geborgd te worden. Dit betekent dat negatieve effecten van ingrepen op de waterkeringen moeten worden voorkomen. Vanwege het veiligheidsbelang mag het waterkerend vermogen van de dijken niet worden aangetast door ruimtelijke ingrepen.

5. Indien binnen het plangebied bijzondere oppervlaktewateren of speciale waterhuishoudkundige of infrastructurele voorzieningen liggen (of gepland zijn), waarvoor het waterschap een aparte verantwoordelijkheid heeft, dient daarmee rekening gehouden te worden. Relevante voorbeelden hiervan zijn:
   a. Waterbergingslocaties die in streekplanuitwerking als waterbergingslocatie zijn aangewezen;

b. Ecologische verbindingszones;
c. In bepaalde delen van het beheersgebied van het waterschap is oppervlaktewater aanwezig met een hoge natuurwaarde.

6. De algemene waterkwaliteitsdoelstelling vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is het behouden, beschermen en ontwikkelen van ecologisch gezond water en het komen tot duurzaam watergebruik. De algemene norm voor oppervlaktewaterkwaliteit is de MTR (maximaal toelaatbaar risico), waarnaar zoveel mogelijk gestreefd moet worden.

7. Voor het plangebied geldt de trits ‘schoonhouden-scheiden-reinigen’. Het water vanaf verharde oppervlaktes dient daarom afgekoppeld te worden van de riolering. Voor het afkoppelen is de Beslisboom Aan- en Afkoppelen uitgangspunt.

8. In het toekomstig ontwerp dient rekening gehouden te met het beheer en onderhoud van de dijk en sloten door waterschap Rivierenland. Dit betekent dat in het ontwerp rekening gehouden dient te worden aanleg van een onderhoudsstrook ten behoeve van beheer en onderhoud.

Rijkswaterstaat (RWS)

1. Wettelijk (waterwet) is vastgelegd dat projecten rondom de rivier geen negatief effect mogen hebben op de rivierafvoer en de maatgevende hoogwaterstanden. Dat betekent dat er geen verhoging van de rivierwaterstanden mag ontstaan.
2. Conform de Beleidslijn grote Rivieren (Verkeer en Waterstaat) wordt in het rivierbed toestemming gegeven voor Riviergebonden activiteiten stroomvoerend regime mits:
   a. een eenmalige uitbreiding van ten hoogste tien procent van de bestaande bebouwing;
   b. activiteiten ten behoeve van rivierbeheer of -verruiming;
   c. tijdelijke activiteiten (anders dan bedoeld in artikel 6.11. eerste lid onderdeel b. van de Waterregeling) en overige activiteiten van rivierkundig ondergeschikt belang zijn.

   Voor de activiteiten wordt alleen toestemming gegeven indien:
   a. sprake is van een zodanige situering en uitvoering van de activiteit dat het veilig functioneren van het waterstaatswerk gewaarborgd blijft;
   b. er geen sprake is van een feitelijke belemmering voor vergroting van de afvoercapaciteit en sprake is van een zodanige situering en uitvoering van de activiteit dat de waterstandsverhoging of de afname van het bergend vermogen zo gering mogelijk is;
   c. Indien de activiteiten invloed hebben op waterstandseffecten of de afname van het bergend dienen deze activiteiten duurzaam worden gecompenseerd waarbij de financiering en de tijdige realisering van de maatregelen gezekerd zijn.

Gemeente Werkendam

Gemeente Werkendam moet invulling geven aan de zorgplicht voor afvalwater, (overtollig) grondwater en hemelwater. Hiertoe heeft de gemeente Werkendam samen met omliggende gemeenten en Waterschap Rivierenland het Waterplan Werkendam 2008 – 2015 geformuleerd. In het Waterplan zijn volgende (relevante) beleidspunten opgenomen:

1. Waterkwantiteit (aan- en afvoer). De gemeente draagt zorg voor een goede waterhuishouding. Hierbij hanteert ze de richtlijnen en normen van Waterschap Rivierenland. Stedelijke watersysteem worden getoetst aan een bui die met een frequentie van gemiddeld eens in de 100 jaar voorkomt inclusief klimaatwijzigingen (T=100 jaar +10%). Tevens geldt het principe van 'niet-afwentelen' van de afvoer vanuit het stedelijke gebied naar het landelijke gebied, hetgeen door WSRL is vertaald in een theoretisch afvoercriterium van 1.5 l/s/ha.
2. Waterkwaliteit, ecologische kwaliteit en ruimtelijke kwaliteit. Een teveel aan voedingsstoffen als stikstof en fosfaat verslechteren de waterkwaliteit. Getracht wordt een teveel aan nutriënten te voorkomen door het nemen van bronmaatregelen
3. Grondwater en drainage. Wateroverlast door te hoge grondwaterstanden (mede door rivierkwel) dient beperkt te worden.
4. Water bij ruimtelijke ontwikkelingen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het van belang om water van het begin af aan mee te nemen. Hiertoe dient de watertoets doorlopen te worden. Bij extra verharding zal compenserende waterberging moeten worden gerealiseerd.

Wateraspecten huidige situatie
Het projectgebied bestaat uit een waterkering. De waterkering maakt deel uit van het stelsel van primaire waterkeringen van dijkringgebied 24 (Land van Altena). De projectgrens ligt globaal tussen de dijkpalen LA241 en LA247. De maaiveldhoogte binnen het plangebied varieert sterk. De kruin van de waterkering ligt op circa 6 meter NAP. De binnendijkse maaiveldhoogte ligt op 0.75 m NAP. In het plan is oppervlaktewater aanwezig aan de buitendijkse zijde van de primaire waterkering. Het betreft een waterpartij (visvijver) in de Cloppenwaard, een sloot evenwijdig aan de bestaande dijk en sloten haaks op de dijk. Deze voeren overtollig water vanuit het winterbed af richting de Merwede. Het projectgebied maakt onderdeel uit van peilgebied AL PG 1. In dit peilgebied wordt een zomerpeil gehanteerd van –1.60 m NAP en een winterpeil van –1.90 m NAP. Er is sprake van een infiltratiesituatie vanuit de rivier. Doordat de waterstanden in de Merwede hoger zijn dan het polderpeil, stroomt het water voornamelijk via het Pleistocene zandpakket naar de polder (kwel). De bestaande riolering is een gemengd rioolstelsel.

Wateraspecten toekomstige situatie
De voorgenomen activiteit betreft het versterken van de dijk over een lengte van circa 500 meter in combinatie met het gedeeltelijk aanbrengen van een damwand. De kruin van de dijk verschuift 25 meter richting buitendijkse zijde (rivierwaarts). Aan de oostelijke zijde is het, door de aanwezigheid van buitendijkse bebouwing en de haven, niet mogelijk om 25 meter naar buiten te verplaatsen. Daar takt de nieuwe kruin op geleidelijke wijze aan op de bestaande kruin. De lange stalen damwand wordt aangebracht tot enkele meters in het Pleistocene zand en wordt in buitenwaartse richting verankerd met groutankers, die tot in het Pleistocene zand reiken. De beste locatie voor de damwand is de binnenkruinlijn van de bestaande dijk. Het westelijk deel van het dijkvak blijkt minder gevoelig te zijn voor waterstandsstijgingen, waardoor het in dit deel niet noodzakelijk is een damwand te plaatsen.

Oppervlaktebalans
Met het dijkversterkingsproject wordt nieuw verhard oppervlak aangelegd. Door het verplaatsen van het dijklichaam richting de rivier neemt het oppervlak van water aan buitendijkse zijde af. De toekomstige doorgaande weg wordt op de kruin van de dijk in de middenas van de weg verhoogd aangelegd. Daarmee ligt het midden van de weg het hoogst en zal regenwater vanuit het midden van de weg tweezijdig afstromen naar rivierzijde en polderzijde. Naast de aanleg van de nieuwe weg op de kruin van de dijk zal de bestaande weg richting woningen (in smallere vorm) worden herontwikkeld. Hierdoor neemt het netto verhard oppervlak in de toekomstige situatie weinig toe.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het netto verschil in verharde en onverharde delen. In de oppervlakteanalyse is rekening gehouden met de wijze waarop regenwater afstroomt. In de oppervlaktebalans is om deze reden een verdeling gemaakt voor verhard oppervlak ten opzichte van de middenaslijn van de toekomstige openbare weg. Uit de tabel is op te maken dat met het verplaatsen van het dijklichaam het totaal oppervlak aan water aan de buitendijkse zijde afneemt met 1244 m².

	Bestaand (m^2)	Toekomstig (m^2)	Verschil (m^2)
Water (buitendijks)	5.367	4.123	-1.244
Verhard – Noord; rivierzijde (buitendijks)	1.166	2.993	1.826
Verhard – Zuid; polderzijde (binnendijks)	7.272	7.578	305
Half verhard – grasbeton	0	663	663
Onverhard	24.588	23.037	-1.551
Totaal	38.393	38.393	

Verharding wegen (openbaar)
In totaal zal er 1826 m² aan wegverharding afvloeien naar buitendijks gebied. Rijkswaterstaat stelt geen eisen voor compensatie aan verhard oppervlak. In totaal zal er 968 m² aan wegverharding worden gerealiseerd aan binnendijkse zijde. Voor dit deel aan verharding is geen compensatie noodzakelijk, omdat de toename aan verharding onder de1500 m² blijft.

Waterbergend vermogen van de rivier
De dijkversterking wordt gedeeltelijk buitendijks gerealiseerd. Hierdoor is er in principe minder ruimte voor de rivier. Dit betekent dat door het uitvoeren van de dijkversterking er ruimte van de rivier wordt ingenomen en bergend vermogen van de Boven-Merwede verloren gaat. Deze afname is zo gering mogelijk gehouden. Aangezien de dijkversterking in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het ministerie van Infrastructuur en Milieu wordt uitgevoerd, niet redelijkerwijs binnendijks kan worden gerealiseerd en de uitvoering en situering van de werken zodanig zijn dat de afname aan bergend vermogen zo gering mogelijk is, hoeft de afname aan bergend vermogen niet gecompenseerd te worden.

Toekomstig oppervlaktewater
De bestaande sloot zal worden gecompenseerd door het teruggraven van een nieuw sloot. Hiermee wordt het bergend profiel van (zoveel mogelijk) gelijk gehouden. Daarnaast zal in het ontwerp rekening worden gehouden met aanleg van een onderhoudsstrook ten behoeve van beheer en onderhoud. In het overleg met

Rivierenland is gebleken dat de afname van oppervlaktewater niet ten koste mag gaan van de compensatiewerkzaamheden van de Cloppenwaard. De hoeveelheid grond die voor compensatie van de Beatrixhaven moe(s)t worden ontgraven bedraagt 55.000 m³. In de uiteindelijke projectrealisatie voor compensatie is rekening gehouden met het uitgraven van 60.000 m³ aan grond in de Cloppenwaard. Met het ontgraven van de extra hoeveelheid grond van 5.000 m³, wordt de afname van 1.224 m² aan oppervlaktewater aan buitendijkse zijde voldoende gecompenseerd.

Grondwater
Om de grondwaterhuishouding zo min mogelijk te beïnvloeden worden de volgende maatregelen genomen:

- Het aan de bovenzijde doorlatend uitvoeren van de nieuwe damwand door de gestaffelde wijze van aanbrengen de damwand. Hierbij wordt ten minste één op de vijf damwandprofielen dieper aangelegd dan de laagste grondwaterstand ter plaatse.
- Het aanbrengen van een drainagesleuf aan weerszijde van de damwand, waarmee zowel vernatting aan buitendijkse zijde en verdroging aan binnendijkse zijde van het dijktalud wordt voorkomen en aanvulling van freatisch grondwater rondom de damwand wordt verbeterd. De drainagesleuf zal in de toekomst binnendijks afwateren.

Voor het deel waar geen damwand wordt aangelegd, geldt dat de ‘communicatie’ tussen de rivier en de binnendijkse gebieden(via het Pleistocene zandpakket) in tact blijft. Intreding van rivierkwel over 1/3 deel van het dijktalud blijft in stand.

Waterkwalilteit en riolering
Wat betreft riolering zullen er met dit plan geen veranderingen worden aangebracht. Dit betekent dat het gemengd riool in de toekomstige situatie blijft bestaan. Om vervuiling van wegen naar oppervlaktewater te voorkomen, zal regenwater via bodempassage in het dijktalud infiltreren.

Beheer en onderhoud
Er is tussentijds geen onderhoud nodig aan de nieuwe dijk, behalve het reguliere onderhoud. Rivierenland is verantwoordelijk voor het onderhoud aan de dijk. Met het teruggraven van de nieuwe sloot aan buitendijkse zijde is eveneens rekening gehouden met de aanleg van een onderhoudsstrook. Voor de onderhoudsstrook wordt bij de buitenteen en de bij de overgang van binnentalud en binnenberm een strook vrijgehouden met een breedte van 4 meter. Op het buitentalud wordt na de dijkverbetering geen schapen en overig kleinhoevig gedierte meer toegelaten. De levensduur van de constructie bedraagt honderd jaar. Onderhoud aan de damwand zal tussentijds niet nodig zijn.

Conclusie
De dijkversterking gebeurt op initiatief van het waterschap Rivierenland. Deze waterbeheerder is om die reden direct betrokken bij het project. Er is ook overleg gevoerd met Rijkswaterstaat en de gemeente Werkendam. De watertoetsprocedure is doorlopen om te toetsen of aan de beleidsuitgangspunten en regels van de waterbeheerders wordt voldaan. In de rapportage ‘Watertoets Dijkversterking Werkendam’ staat aangegeven op welke wijze aan de beleidsuitgangspunten wordt voldaan.

5.6 Flora en fauna

Wettelijk kader
De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland geregeld in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet.

Gebiedsbescherming
Door middel van gebiedsbescherming wordt een beschermingskader geboden voor de flora en fauna binnen aangewezen beschermde gebieden. Hieronder vallen de speciale beschermingszones volgens de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten. Voor de EHS geldt het ‘nee, tenzij’-principe met toepassing van het compensatiebeginsel en met mogelijkheden voor de zogenaamde herbegrenzing en saldobenadering. Deze zijn op provinciaal niveau vastgelegd en nader uitgewerkt in de Verordening Ruimte. Voor ontwikkelingen in de EHS betekent dit een onderzoek naar alle aspecten van het project en welke gevolgen die kunnen hebben voor datgene wat bescherming geniet.

Soortenbescherming
Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij'-principe. Alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten zijn in principe verboden, maar er kunnen vrijstellingen en ontheffingen worden verleend van de verbodsbepalingen. Het toetsingskader voor deze vrijstellingen is geregeld in een Algemene Maatregel van Bestuur, de AMvB artikel 75.

Er bestaan drie beschermingsregimes voor drie verschillende groepen van beschermde soorten. Voor de algemeen beschermde soorten (tabel 1) geldt een algemene vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen. Ook voor de overige beschermde soorten (tabel 2) is vrijstelling mogelijk, mits wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor strikt beschermde soorten (tabel 3) kan enkel ontheffing worden verleend na een uitgebreide toetsing.

Projectsituatie
In verband met de Natuurbeschermingswet is een voortoets[7] uitgevoerd om na te gaan wat de gevolgen van het project kunnen zijn op het beschermde natuurgebied de Biesbosch. De gronden ten noorden van de rijweg op de rivierdijk (de Cloppenwaard) behoren tot de EHS. Een deel van het projectgebied is dus gelegen binnen de EHS. Er is daarom een onderzoek uitgevoerd naar de effecten op de EHS. Vanwege de noodzakelijke natuurcompensatie is een compensatieplan opgesteld[8]. Bij de uitvoering van de werkzaamheden worden bomen gekapt, sloten gedempt en gronden vergraven.

[7] Royal Haskoning, Voortoets Dijkverbetering Merwededijk Werkendam, toetsing aan de Natuurbeschermingswet, 9 december 2011
[8] Royal Haskoning, EHS Compensatieplan Dijkverbetering Merwededijk Werkendam, 29 september 2011

Om de effecten op flora en fauna in kaart te brengen is een natuurwaardenonderzoek[9] uitgevoerd.

Natuurbeschermingswet
De locatie van de dijkversterking ligt op een afstand van 1,1 kilometer ten westen van het Natura 2000-gebied de Biesbosch. Zie figuur 5.1 voor de ligging van de projectlocatie ten opzichte van het beschermde natuurgebied.

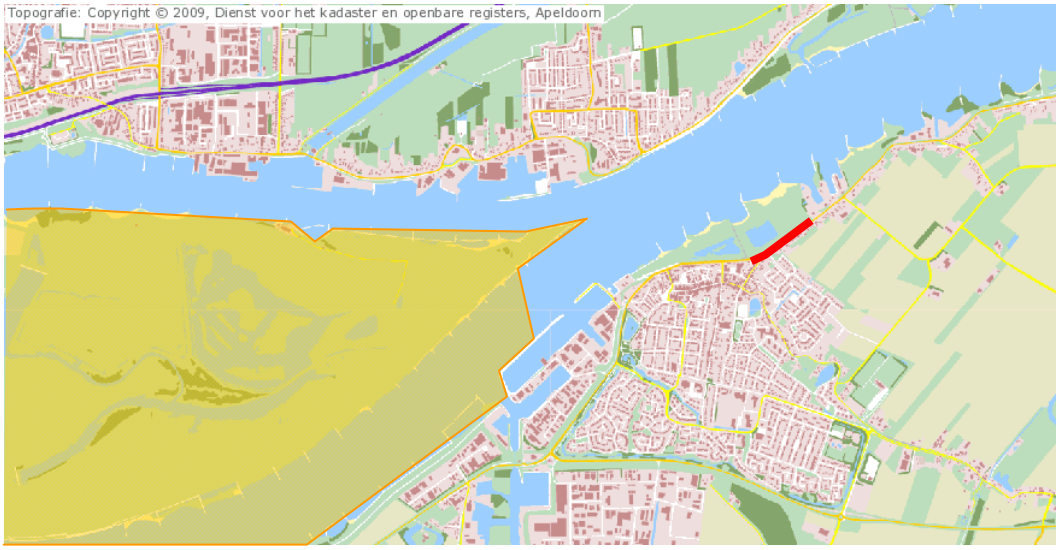

Figuur 5.1: Ligging Natura 2000-gebied Biesbosch (oranje vlak) ten opzichte van locatie dijkversterking (rode lijn).

Het Natura 2000-gebied Biesbosch (9.720 ha) ligt in de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland. Het betreft een uitgestrekt gebied dat bestaat uit de deelgebieden Sliedrechtse Biesbosch, Dordtse Biesbosch en Brabantse Biesbosch. Voor het natuurgebied geldt een opgave voor het versterken van landschappelijke samenhang binnen het rivierengebied en met omgeving. Dit gaat om het herstel van ecologische relaties tussen binnendijkse en buitendijkse gebieden, behoud en herstel binnen uiterwaarden van afwisseling tussen grootschalige én open gebieden met kleinschalige én half open gebieden en herstel van rivierdelta's én zoetwatergetijdegebied met voldoende doorstroming en overstromingsdynamiek én met doorgaande verbinding naar het Europese achterland voor trekvissen.

De Biesbosch is beschermd vanwege een aantal broedvogels (o.a. blauwborst, rietzanger), niet-broedvogels (o.a. smient, meerkoet) en habitatrichtlijnsoorten (o.a. zalm, rivierprik). Daarnaast is het gebied aangewezen voor diverse habitattypen (o.a. slikkige rivieroevers, ruigten en zomen).
Veel potentiële effecten op het Natura 2000-gebied treden niet op. Dat komt zowel door de afstand (minimaal 1,1 kilometer) als de aard en omvang van de ingreep. Er is geen sprake van een essentiële systeem- en landschapsverandering, waardoor effecten als verzoeting, vernatting en verandering van de overstromingsfrequentie niet aan de orde zijn. Verstoringen door geluid en trillingen zijn nader onderzocht.

[9] Royal Haskoning, Natuurwaardenonderzoek dijkverbetering Werkendam, 29 september 2011

Op basis van de relevante bronnen (zoals trilblok, vrachtverkeer en materieel voor grondverzet) is met behulp van het rekenprogramma Geomilie 1.90 in kaart gebracht welke geluidniveaus in de omgeving optreden als gevolg van de uitvoering van de dijkversterking. De mate van geluidsverstoring als gevolg van de aanlegwerkzaamheden is bepaald aan de hand van het oppervlak aan broed- en/of foerageergebied dat is gelegen binnen de 42 dB(A)-geluidscontour. Uit de berekeningen blijkt dat deze contour niet tot het natuurgebied reikt. Daarnaast zijn binnen het gebied waar sprake is van geluidsverstoring zijn geen essentiële foerageer- en/of broedgebieden aanwezig van soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Biesbosch een instandhoudingsdoelstelling heeft. Er is dus ook geen sprake van externe werking door geluidsverstoring. Er zijn geen effecten als gevolg van een tijdelijk toename van geluid boven water en land.

Ook onder water kan als gevolg van trillingen geluid optreden. Met name trekvissen zijn gevoelig voor onderwatergeluid. Gezien het gegeven dat de heiwerkzaamheden op land plaatsvinden en op 200 meter afstand van de Merwede worden geen hoge geluidbelastingen onder water geproduceerd. Bovendien vinden de werkzaamheden niet de hele dag plaats en slechts gedurende een korte periode (enkele weken). Er zijn dan ook geen effecten te verwachten als gevolg van een tijdelijke toename van geluid onder water.

De trillingen zelf kunnen ook een bron van verstoring zijn voor diersoorten. Op een afstand van ongeveer 100 meter zijn trillingen nog waarneembaar. Gezien de afstand tot de grens van het Natura 2000-gebied zijn negatieve effecten als gevolg van trillingen uit te sluiten. Er bevinden zich geen belangrijke leef- en/of foerageergebieden van soorten met een instandhoudingsdoelstelling binnen de verstoringzone.

Door de werkzaamheden in het kader van de dijkversterking is sprake van een tijdelijke, beperkte toename van geluid en trillingen in de omgeving. Deze verstoring reikt echter niet tot in het Natura 2000-gebied Biesbosch of in leef- en/of foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor een soort met een instandhoudingsdoelstelling afkomstig uit de Biesbosch.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)
De Sleeuwijksedijk vormt een lijnvormig element in het landschap, kenmerkend voor het rivierenlandschap in Nederland. Het talud en aangrenzend perceel zijn bedekt met een grazige, soortenarme grasvegetatie en een rij populieren. Aanwezige soorten zijn algemeen voorkomend in Nederland en kenmerkend voor (matig) voedselrijke omstandigheden. De grasvegetatie is floristisch gezien weinig interessant, beschermde soorten zijn dan ook niet aangetroffen. De dijk wordt begraasd door schapen.

Het EHS-gebied betreft voormalige landbouwgrond die nog omgevormd moet worden naar Natuur. Hiervoor is een natuurinrichtingsplan voor de Cloppenwaard opgesteld. De huidige natuurwaarden zijn nog beperkt en de toekomstige natuurwaarden zijn vastgelegd in de ambitiekaart van het natuurbeheersplan. Deze kaart geeft aan dat de ambitie voor de huidige situatie natuurbeheertype N12.03 (glanshaverhooiland) is. Als toelichting op dit type is aangegeven dat glanshaverhooiland op dijken tot het beheertype bloemdijk (N12.01) gerekend worden.

Als gevolg van de dijkverbetering zal de Cloppenwaard als geheel geen ander karakter krijgen. De functies van de EHS, waarvan de Cloppenwaard een deel vormt, zullen in

stand blijven. Wel is er sprake van 1,06 ha ruimtebeslag in de EHS en is het niet langer mogelijk om hier de gewenste natuurwaarden (natuurbeheertype N12.01) te realiseren conform de ambitiekaart van het Natuurbeheerplan 2011. Ter plaatse van de Sleeuwijksedijk wordt het EHS-gebied kleiner (zie figuur 5.2). Er is hierdoor sprake van een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. De nieuwe grens van de EHS komt te liggen op de buitenkruin van de nieuwe waterkering.

Figuur 5.2: Oude (lichtblauw) en nieuwe (lichtgroen) begrenzing EHS.

In voorkomende gevallen kan het zo zijn dat negatieve effecten teniet worden gedaan door de aanleg van nieuwe natuur binnen eenzelfde project. Deze saldobenadering is bij het project dijkversterking niet aan de orde. Volgens de regels van de provincie (artikel 4.7 Verordening ruimte) kan een project met negatieve effecten op de EHS slechts doorgang vinden, indien er sprake is van een wezenlijk openbaar belang en er geen alternatieve locaties of andere oplossingen voorhanden zijn (zie voor juridische gevolgen hoofdstuk 6).

Bij dit project is het grote openbaar belang gelegen in het feit dat zonder de dijkversterking er een te grote kans bestaat op het afschuiven van de dijk. Als gevolg hiervan kan een overstroming optreden met grote maatschappelijke en economische schade als gevolg. Voor de dijkverbetering zijn diverse alternatieven onderzocht, waaronder een variant buiten de EHS (binnendijkse zijde). Bij de alternatievenafweging zijn diverse belangen afgewogen (naast natuur ook veiligheid, toekomstwaarde, effecten op wonen, recreatie, landschap en ook de kosten). Na afweging van de belangen is gekozen voor de variant met buitenwaartse versterking en een damwand. Bij deze variant is sprake van negatieve effecten op de EHS.

Aangezien er sprake is van een groot openbaar belang en de toets op alternatieven vanwege andere ongewenste effecten geen haalbaar alternatief heeft opgeleverd, kan het project met de negatieve effecten op de EHS doorgang vinden. Wel moeten dan mitigerende maatregelen worden getroffen om de negatieve effecten zo veel mogelijk te verkleinen en de resterende negatieve effecten moeten worden gecompenseerd. In onderhavig geval is het niet mogelijk het ruimteverlies van ruim een hectare met mitigerende maatregelen te voorkomen. Daarom moeten hiervoor compenserende maatregelen worden getroffen.

De compensatie dient zodanig te worden uitgevoerd dat geen sprake is van netto verlies aan ecologische waarden en kenmerken van het desbetreffende gebied in termen van areaal, kwaliteit en samenhang. Doordat het aangrenzende gebied reeds is aangewezen als EHS, kan compensatie niet aansluitend of in de directe omgeving worden gerealiseerd. Er is daarom een locatie aangewezen langs de Bakkerskil ten westen van Hank (zie figuur 5.3).

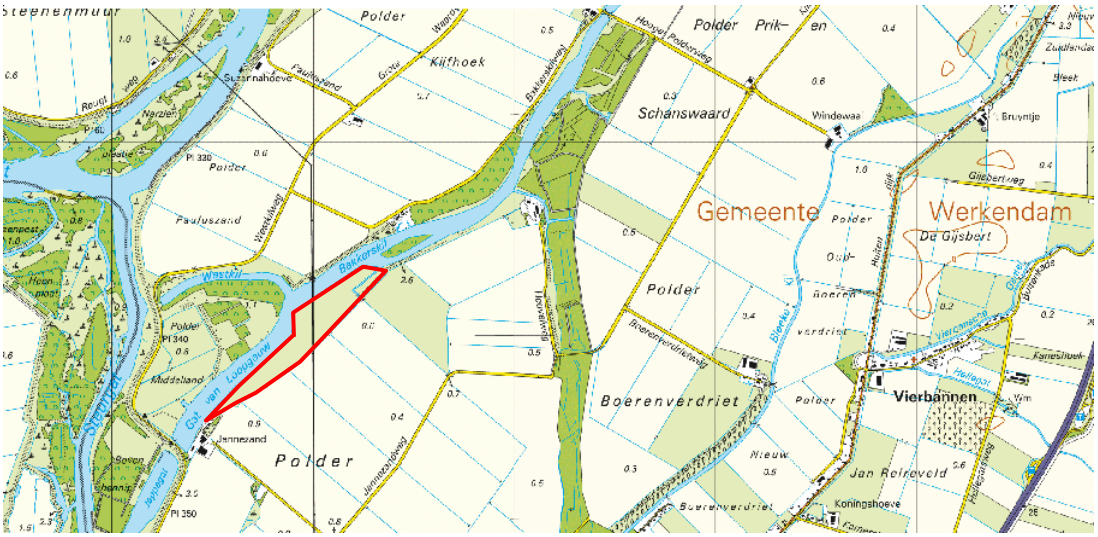

Figuur 5.3: Locatie van het compensatiegebied.

Door het ontwikkelen van deze locatie als natuurgebied wordt invulling gegeven aan een beleidsdoelstelling van de provincie Noord-Brabant om het ecologisch functioneren van drie kreken in het Land van Altena te verbeteren. Het totale oppervlak van het compensatiegebied betreft 12,8 hectare. Dit is aanzienlijk meer dan de compensatieopgave van 1,06 hectare als gevolg van de dijkverbetering Sleeuwijksedijk.

Naast de compensatieopgave vanwege de dijkverbetering wordt ook een compensatieopgave vanwege de reconstructie van de Rijksstraatweg in Sleeuwwijk meegenomen. Dit is een compensatieopgave van de gemeente Werkendam ter grootte van 0,7 hectare. Er is voor gekozen om de compensatieopgave van de twee projecten gezamenlijk uit te voeren. Gezien de relatief kleine compensatieopgaven heeft de gecombineerde aanpak de voorkeur boven een individuele aanpak. Door het realiseren van een gezamenlijke compensatieopgave ontstaat een robuuste situatie, met ruimte voor ontwikkeling van bijzondere natuurwaarden.

In het compensatiegebied wordt het Natuurbeheertype N05.01 (moeras) nagestreefd. Dit natuurbeheertype komt niet overeen met het natuurbeheertype dat verdwijnt als

gevolg van het ruimtebeslag. Inrichting van het compensatiegebied als moeras heeft echter de voorkeur. Moerasgebieden komen hier van oorsprong voor en maken onderdeel uit van een natuurlijk krekensysteem.

De beoogde locatie voor de natuurcompensatie heeft reeds een natuurbestemming. Waterschap Rivierenland neemt het compensatiegebied in eigendom over van Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL), waarna het rechtreeks wordt doorgeleverd aan Staatsbosbeheer als toekomstig beheerder. Het Waterschap draagt zorg voor de realisatie van de natuur. De kosten voor de compensatie vanwege de dijkversterking liggen bij het waterschap. Voor wat betreft de natuurcompensatie van de gemeente Werkendam (0,7 hectare) is het Waterschap met de gemeente Werkendam overeen gekomen dat de door het Waterschap in dit kader gemaakte kosten achteraf op basis van de werkelijk gemaakte kosten worden verrekend. De uitvoering van het compensatieplan is vastgelegd in een privaatrechtelijke overeenkomst, te weten de ‘overeenkomst Natuurcompensatie perceel Bakkerskil-Jannezand’. De compensatie wordt naar verwachting in 2012 of 2013 uitgevoerd.

Soortenbescherming (Flora- en faunawet)
Op grond van de natuurlijke eigenschappen van het gebied kan het voorkomen van vleermuizen, vissen (bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper) rugstreeppad en steenuil niet worden uitgesloten. Daarom is nader onderzoek verricht naar deze diersoorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aanwezig. Het projectgebied en directe omgeving zijn wel een belangrijk foerageergebied van de gewone dwergvleermuis. Zowel langs de boomgroepen als langs de plassen en huizen zijn meerdere individuen foeragerend waargenomen. Eenmaal is een overvliegende rosse vleermuis waargenomen. Van deze soort zijn geen foeragerende individuen waargenomen.

De watergangen bleken ongeschikt als permanent leefgebied voor beschermde vissen. Hiervoor is stilstaand of langzaam stromend water nodig. Als gevolg van de uitvoering van de natuurontwikkeling in de Cloppenwaard wordt dit gebied natter. De teensloot zal op het moment van demping echter nog niet geschikt zijn als leefgebied van beschermde vissen.

In de Cloppenwaard zijn vooral de zandstrandjes en zandige rivierduintjes geschikt als leefgebied voor de rugstreeppad. Tijdens de verschillende terreinbezoeken zijn geen (zicht- of hoor)waarnemingen gedaan van de rugstreeppad op de plaats waar de dijkverbetering zal plaatsvinden en/of in de directe omgeving (binnen een straal van circa 2 km). Er kan dan ook geconcludeerd worden dat de soort niet voorkomt in het plangebied en/of directe omgeving (Cloppenwaard).

Het rivierengebied is een belangrijk verspreidingsgebied van de steenuil. De Cloppenwaard vormt door z’n relatief kleinschalige karakter, aanwezigheid van groepjes (oude) bomen en voldoende aanbod van voedsel een potentieel geschikt biotoop. Tijdens de verschillende terreinbezoeken zijn geen (zicht- of hoor)waarnemingen gedaan van de steenuil. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat de soort niet nabij de Sleeuwijksedijk of in de Cloppenwaard voorkomt.
De Sleeuwijksedijk en directe omgeving is van belang voor de lokale instandhouding van de gewone dwergvleermuis, waarvan vermoedelijk diverse verblijfplaatsen in de kern van Werkendam aanwezig zijn. Als gevolg van de dijkverbetering zal de bomenrij

en daarmee een deel van het foerageergebied verdwijnen. Het verlies aan foerageergebied ter hoogte van de Sleeuwijksedijk kan worden opgevangen door de foerageergebieden in de Cloppenwaard, waarvan het belang in het natuurwaardenonderzoek is aangetoond. Er blijft voldoende geschikt foerageergebied voorhanden om de instandhouding van de lokale populatie gewone dwergvleermuizen te garanderen.

De waarde van de Cloppenwaard voor vleermuizen zal toenemen als gevolg van de natuurontwikkeling die hier plaatsvindt. Met name de ontwikkeling van opgaande begroeiing (struweel, bosschages) en oevervegetaties (als gevolg van het extensieve beheer) zal de geschiktheid van dit gebied voor vleermuizen doen toenemen. Het najaarsbezoek heeft de indicatie gegeven dat de recente graafwerkzaamheden in het kader van deze natuurontwikkeling geen gevolgen hebben gehad op de functie van het gebied voor vleermuizen.

Ondanks het verdwijnen van de bomenrij zal de Sleeuwijksedijk zijn functie als vliegroute behouden. De huizenrij blijft behouden en het dijklichaam en talud kunnen (als rechtlijnige structuur in het landschap) ook als vliegroute fungeren. Daarbij is een soort als de gewone dwergvleermuis niet sterk afhankelijk van bomenrijen als vliegroute. Het nieuwe dijklichaam wordt aangelegd, voordat het oude dijklichaam (gedeeltelijk) wordt afgegraven. De vliegroute blijft hierdoor ook tijdens de werkzaamheden behouden.

De verstoring van vleermuizen beperkt zich tot het verstoren van leefgebied (foerageergebied en vliegroute) van de gewone dwergvleermuis. De verstoring is niet van invloed op de lokale instandhouding van de populatie van de gewone dwergvleermuis. Er dienen voorzorgsmaatregelen te worden getroffen om permanente verstoring als gevolg van een toename van licht te voorkomen. Dit kan door alleen aan de zuidzijde verlichting te plaatsen en aangepaste verlichting te gebruiken.

Conclusie
Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Biesbosch zijn op basis van een voortoets op voorhand uitgesloten. Het project Dijkverbetering Sleeuwijksedijk Werkendam gaat gepaard met een verlies aan oppervlakte van de EHS. Aan de voorwaarden van het ‘nee, tenzij’-regime van de EHS wordt voldaan. De ingreep kan plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en de resterende schade wordt gecompenseerd. Dit gebeurt door een nieuw natuurgebied te ontwikkelen langs de Bakkerskil. Om dit te waarborgen gaat de omgevingsvergunning voor de dijkverbetering vergezeld van een compensatieplan. Dit compensatieplan geeft inzicht in de aard, wijze en tijdstip van compensatie en is opgebouwd aan de hand van de ‘regels inzake compensatieplan’ uit artikel 4.11 van de Provinciale Verordening Ruimte.

Mogelijk is er sprake van het overtreden van een verbodsbepaling van de Flora- en faunawet. Het ministerie van EL&I besluit of een ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Deze wordt alleen verleend, wanneer met de ingreep een wettelijk genoemd belang gemoeid is. Aangezien zonder de uitvoering van dit project de kans op een dijkafschuiving volgens de normen te groot is met mogelijk hoogwater in het achterland als gevolg, wordt aangenomen dat dit geen belemmering vormt voor het verlenen van de ontheffing.

5.7 Archeologie

Wettelijk kader
Ter implementatie van het Verdrag van Malta is op 1 september 2007 de Wet op de Archeologische Monumentenzorg in werking getreden. In deze wet is vastgelegd dat gemeenten in het kader van ruimtelijke ordening ook rekening dienen te houden met het archeologisch erfgoed. In dat kader dient bij de voorbereiding van een bestemmingsplan inventariserend archeologisch onderzoek te worden gedaan, zodat in het plan – indien nodig – een passende regeling kan worden getroffen om aanwezige archeologische waarden te beschermen.

Projectsituatie
Ten behoeve van de ontgravingen in het kader van de natuurontwikkeling in de Cloppenwaard is door het archeologisch adviesbureau RAAP een bureau- en inventariserend veldonderzoek[10] uitgevoerd. Het doel van het bureauonderzoek was: het vaststellen van de archeologische- en cultuurhistorische waarde van het plangebied en het formuleren van en advies ten aanzien van twee toen nog actuele dijkvarianten (buitendijks vs. binnendijks). Het doel van het veldonderzoek, een verkennend booronderzoek, was het bepalen van de bodemopbouw, specifiek de aanwezigheid van eventuele oude oppervlakken en bodemverstoringen. Tevens heeft een terreininspectie plaatsgevonden om de aanwezigheid van een historische schans te onderzoeken.

De projectlocatie van de dijkversterking is gelegen in een gebied met een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Bronstijd-Nieuwe tijd. In het projectgebied kunnen in principe direct onder de bouwvoor (ca. 40 cm -mv) waardevolle archeologische resten voorkomen. Bij de uitvoering van de werkzaamheden vinden nauwelijks bodemverstoringen op grote diepte plaats. Aan de buitendijkse zijde wordt alleen grond opgebracht. Aan de binnendijkse zijde leidt alleen de damwand tot (diepe) bodemverstoringen. Gezien de zeer smalle aard van de verstoring (ca. 50 cm) heeft het geen zin in deze strook archeologisch onderzoek te laten uitvoeren: de horizontale context van eventuele sporen en vondsten is veel te minimaal om van enige archeologische betekenis te zijn.

Wel wordt voorafgaand aan de werkzaamheden een documentatie gemaakt van de bodemopbouw van de huidige dijk. Mogelijk is een deel van de oude dijk aanwezig in de huidige dijk. Een documentatie van een dwarsdoorsnede kan mogelijke aanwijzingen van de datering van de oude dijk bevatten. Voor het uitvoeren van dit onderzoek wordt een Programma van Eisen opgesteld.

Conclusie
Bodemverstoring op een diepte groter dan 40 cm beneden maaiveld vindt op een dusdanig kleine schaal plaats dat het uitvoeren van verder onderzoek van geen waardevolle archeologische betekenis is. Wel wordt voorafgaand aan de

[10] RAAP Archeologisch adviesbureau b.v., Plangebied Cloppenwaard te Werkendam, gemeente Werkendam: een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek, 5 november 2010

werkzaamheden een documentatie gemaakt van de dwarsdoorsnede van de huidige dijk.

5.8 Cultuurhistorie en aardkundige waarden

Inleiding
In het kader van de kwaliteitsverbetering van het landschap moet volgens het provinciale beleid gezocht worden naar verbetering op diverse landschapsaspecten, waaronder cultuurhistorie inclusief archeologie, aardkundige waarden en andere landschapselementen. Onder cultuurhistorische waarden worden verstaan: cultureel erfgoed, structuren en landschappelijke elementen met betrekking tot bouwkundig erfgoed, historische groenwaarden, historisch-geografisch erfgoed en de bekende en verwachte archeologische waarden. Op provinciaal niveau zijn deze vastgelegd op de Cultuurhistorische Waardenkaart van Noord-Brabant. De aardkundige waarden worden beschermd vanwege hun onvervangbaarheid. Er zijn veertig waardevolle aardkundige gebieden opgenomen op de Aardkundig Waardevolle Gebiedenkaart, waaraan er later twee zijn toegevoegd.

Projectsituatie
Het projectgebied ligt niet in een aardkundig waardevol gebied. Wel in een cultuurhistorisch waardevol gebied; namelijk deels binnen het nationaal landschap De Hollandse Waterlinie. De kernkwaliteiten van De Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn de samenhang van forten, dijken, kaden en inundatiekommen, het groene en overwegend rustige karakter en de openheid. Bij de aanpassing van de dijk is het van belang de kernkwaliteiten van het landschap niet te schaden en zo mogelijk te versterken. Door de buitendijkse versterking ondergaat de dijk een verandering van ligging en vorm. Het leesbaar houden van de plaatselijke cultuurgeschiedenis is als uitgangspunt genomen voor het ontwerp van het nieuwe dijkprofiel. Door de nieuwe en de huidige dijk een verschillende hoogte, inrichting en karakter te geven, wordt het verschil tussen de dijken leesbaar en helder. Een zichtbaar hoogteverschil tussen de kruin en de berm van de dijk versterkt de leesbaarheid van de oude ligging van de dijk. Het platte vlak in de berm van de nieuwe dijk wordt verbonden met de Kruisstraat. De vroegere dijkloop wordt zo in ere hersteld. Het groene plein aan het begin van de Sasdijk draagt ook bij aan de leesbaarheid van de geschiedenis van het landschap. Het is een balkon naar de buitenruimte. Het contrast tussen de dijk en de uiterwaarden komt hier goed tot uitdrukking en is goed te beleven vanaf een bankje of ander uitzichtpunt. De dijk is zo niet enkel een infrastructureel en waterkerend element, maar ook een prettige gebruiksruimte.

Conclusie
De dijkversterking wordt aangegrepen om de cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied te versterken en beter leesbaar te maken. Dit gebeurt door de dijkkruin van de huidige dijk duidelijk zichtbaar terug te laten komen in de nieuwe dijkberm en deze te verbinden met de Kruisstraat. Tevens wordt aan het begin van de Sasdijk een uitzichtpunt gecreëerd, waar het landschap van dijken en inundatievelden kan worden beleefd.

5.9 Verkeer

Inleiding
Voor een goede ruimtelijke ordening is een goede verkeersafwikkeling en een veilige verkeersontsluiting van alle modaliteiten van belang. Bij ruimtelijke planning dienen verkeerskundige aspecten afgewogen te worden, omdat deze van grote invloed zijn op het doelmatig functioneren van verschillende functies. Wanneer nieuwe ontwikkelingen worden gepland, is het van belang te onderzoeken welke effecten dit heeft op de verkeerskundige situatie om zo nodig passende maatregelen te kunnen nemen.

Projectsituatie
De doorgaande weg op de dijk wordt nagenoeg op dezelfde manier teruggebracht. Op kruin van de nieuwe dijk komt een weg van 6,5 meter breed, waarbij aan beide zijden een fietssuggestiestrook is opgenomen van 1,5 meter. De fietssuggestiestroken zullen in rood asfalt worden uitgevoerd. Aan de rivierzijde komt een wandelpad (2 meter breed), die voor de veiligheid een iets hogere ligging zal hebben dan de weg. De verkeersintensiteiten op de dijkweg zijn ongeveer 2.100 motorvoertuigen per etmaal op een gemiddelde werkdag. Deze intensiteiten geven geen doorstromingsknelpunten; ook niet in de toekomstige situatie.[11] De maximumsnelheid blijft 50 km/u.

Nieuw wordt de parallelstraat op de dijkberm. Deze ventweg wordt met de weg op de dijk door middel van een Y-aansluiting verbonden. Voor fietsers is er aan de oostzijde een aparte verbinding gemaakt met een flauwer talud. Deze aansluiting kan ook gebruikt worden door nooddiensten. Ter hoogte van de Richter komt enkel een doorgang voor voetgangers door middel van een trapje. Zie figuur 5.2 voor het profiel en bovenaanzicht van de nieuwe dijk.

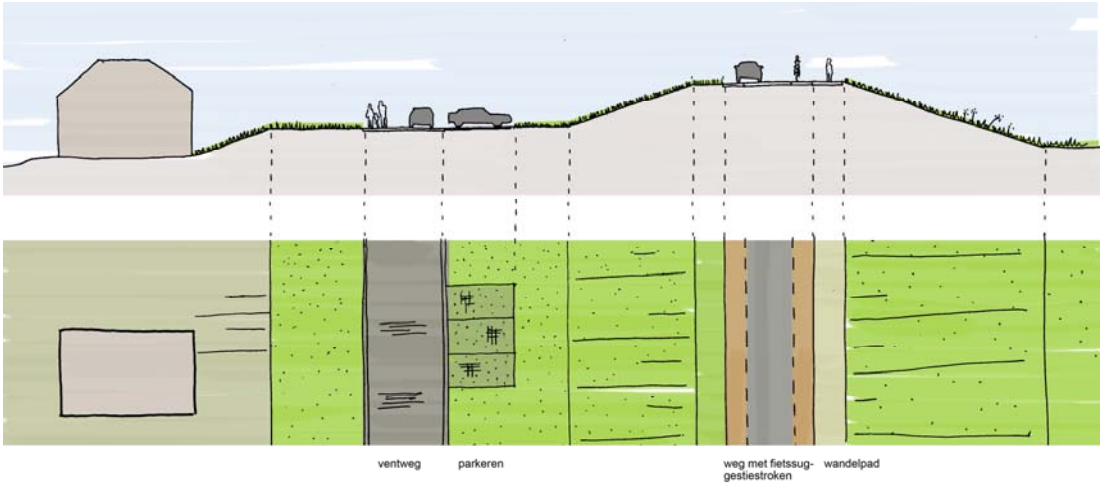

Figuur 5.3: Mogelijk profiel en bovenaanzicht van de nieuwe dijk; met de ventweg en parkeren op de dijkberm en een weg met fietssuggestiestroken en wandelpad op de dijkkruin.

[11] Royal Haskoning, Mobiliteitstoets Dijkversterking Sleeuwijksedijk Werkendam, 12 december 2011

Parkeren
Het parkeren van auto's vindt nu plaats bovenop de dijk. Door de aanleg van de parallelstraat kan er op de dijkberm geparkeerd worden. Langs de parallelstraat komen veertig parkeerplaatsen. Op de dijkberm tussen de Kruisstraat en de Richter komen tien parkeerplaatsen. Door deze maatregel is het niet meer nodig om op de kruin van de nieuwe dijk te parkeren.

Op de hoek tussen de Kruisstraat en de Sasdijk is een verhard deel dat nu gebruikt wordt als parkeerterrein. Dit deel wordt heringericht om de historische locatie waar in het verleden de Sasdijk en Kruisstraat/Sleeuwijksedijk met elkaar verbonden waren, te markeren. Er worden hier vijf parkeerplaatsen aangelegd, zodat er ook efficiënter kan worden geparkeerd.

5.10 Overige randvoorwaarden

Explosieven
De uitvoering van het project gaat gepaard met veel grondwerkzaamheden. Het is daarom van belang enig inzicht te hebben in het mogelijk voorkomen van explosieven in de bodem. In 2010 is er door AVG Geoconsult een 'probleemanalyse conventionele explosieven'[12] uitgevoerd. Dit betreft een vooronderzoek naar de waarschijnlijkheid van het aantreffen van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Diverse locaties in de Cloppenwaard zijn in beschouwing genomen. Tijdens het veldbezoek zijn geen specifieke overblijfselen van de Tweede Wereldoorlog aangetroffen. Op basis van historische informatie wordt enkel het aantreffen van afwerpmunitie verwacht; voor andere soorten explosieven zijn geen aanwijzingen gevonden. Het aantal te verwachten explosieven wordt ingeschat op hooguit enkele (de laagste categorie). Het historisch onderzoek biedt uiteraard geen zekerheid over het aantreffen van explosieven. Gezien de verwachting op basis van het historisch onderzoek staat dit aspect de uitvoering van het project niet in de weg.

Kabels en leidingen
In verband met de grondwerkzaamheden in het kader van de dijkversterking moet rekening worden gehouden met kruisende (transport-)leidingen en met nutsleidingen voor de woningen evenwijdig aan de dijk. Daarom is een inventarisatie uitgevoerd van de aanwezige kabels en leidingen in het projectgebied. Aan de hand van de tekeningen en een overleg met de relevante organisaties zijn mogelijke knelpunten geïdentificeerd. In het gebied liggen kabels en leidingen van: Intergas, Ziggo, Brabant Water, gemeente Werkendam (riool), KPN en Enexis. Vooralsnog zijn er geen knelpunten. Naar verwachting hoeven geen kabels en leidingen te worden verlegd. De oude – niet meer in gebruik zijnde – kabels en leidingen van de KPN die voorlangs de huizen lopen, worden verwijderd tijdens de uitvoering door KPN. De kabels en leidingen brengen de uitvoerbaarheid van het project niet in gevaar.

[12] AVG Geoconsult, Probleemanalyse conventionele explosieven Sleeuwijksedijk Werkendam, 8 november 2010

6 JURIDISCHE ASPECTEN

Omgevingsvergunning
Volgens artikel 2.1 lid 1 sub c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is het verboden om zonder omgevingsvergunning gronden te gebruiken in strijd met een bestemmingsplan. Er kan geen omgevingsvergunning voor de weg op de kruin van de nieuwe dijk worden verleend op basis van het geldende bestemmingsplan. In het geval er sprake is van strijd met het bestemmingsplan, kan de omgevingsvergunning slechts worden verleend, indien de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening en de motivering van het besluit een goede ruimtelijke onderbouwing bevat (artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3 Wabo).

Herbegrenzing EHS
Als gevolg van de dijkverbetering vindt er aantasting van de EHS plaats en dient er natuurcompensatie plaats te vinden (zie paragraaf 5.6). Hierdoor zal aanpassing van de begrenzing van de EHS nodig zijn (zie figuur 5.2). Dit is aan de provincie Noord-Brabant. De procedure voor herbegrenzing van de EHS is bepaald in artikel 4.7 van de Verordening ruimte. In dit artikel is bepaald dat een gemeente een verzoek bij de provincie kan indienen voor herbegrenzing van de EHS. In het kader van het project Dijkversterking Sleeuwijksedijk verzoekt de gemeente Werkendam Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant om herbegrenzing van de EHS overeenkomstig het plan. Het natuurcompensatieplan geldt als onderbouwing bij dit verzoek.

Digitale raadpleegbaarheid
Ten behoeve van de raadpleegbaarheid en uitwisselbaarheid worden er regels gesteld aan de beschikbaarstelling van ruimtelijke plannen. Gemeenten dienen bestemmingsplannen digitaal op te stellen en via de internetpagina ruimtelijkeplannen.nl digitaal beschikbaar te stellen. Dit is geregeld in artikel 2 lid 2 van de Regeling standaarden ruimtelijke ordening 2008 (Rsro2008). Aangezien voor de uitvoering van de dijkversterking wordt afgeweken van de regels van het bestemmingsplan, is het van belang het verlenen van de omgevingsvergunning raadpleegbaar te maken op ruimtelijkeplannen.nl. Daarom dient de mededeling van een dergelijk besluit ook beschikbaar gesteld te worden volgens de standaarden voor digitalisering en uitwisseling (artikel 2 lid 3 Rsro2008).

7 ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID

De dijkversterking betreft een project van algemeen belang en wordt uitgevoerd in opdracht van een overheidsinstantie. De kosten van de dijkversterking worden geraamd op ongeveer € 15 miljoen inclusief BTW. Bij deze kosten komen nog de kosten voor het verwerven van de buitendijkse gronden en de kosten van de natuurcompensatie in verband met de negatieve effecten op de ecologische hoofdstructuur.

Het Programmabureau van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP), dat is ondergebracht bij de Waterdienst van Rijkswaterstaat, verleent subsidie aan het waterschap Rivierenland. De kosten van de dijkversterking zijn opgenomen in het subsidieprogramma van HWBP.

Planschade
Het kan niet uitgesloten worden dat iemand in de vorm van een inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak schade lijdt. Mogelijk verzoekt iemand om een tegemoetkoming in deze schade (afdeling 6.1 Wet ruimtelijke ordening). De planschade die voortvloeit uit dit plan komt in eerste instantie voor rekening van de gemeente. Er is een overeenkomst getekend tussen de gemeente en het waterschap. Op basis hiervan worden de kosten van uitgekeerde tegemoetkomingen verhaald bij het waterschap. Om een inschatting te maken van mogelijke planschades en eventueel daaruit voortvloeiende tegemoetkomingen is een planschaderisicoanalyse uitgevoerd. Hiermee is dit financiële risico afgedekt.

Exploitatieplan
Op grond van hoofdstuk 6 van de Wet ruimtelijke ordening zijn gemeenten verplicht een exploitatieplan op te stellen om het gemeentelijke kostenverhaal te verzekeren, indien een ruimtelijk plan (in casu het project Dijkversterking Sleeuwijksedijk Werkendam) voorziet in bouw- en/of verbouwplannen. Wat precies onder een bouwplan moet worden verstaan, staat genoemd in artikel 6.2.1 Bro en betreft onder andere de bouw van één of meer woningen. Het versterken van de dijk valt niet onder de genoemde bouwplannen. Het opstellen van een exploitatieplan is dan ook niet aan de orde.

8 OVERLEG

In dit hoofdstuk staat beschreven op welke wijze invulling is gegeven aan de maatschappelijke uitvoerbaarheid van het project. In de eerste paragraaf staat het resultaat van het overleg met diverse overheidsinstanties. Het gaat hier om het vooroverleg op grond van artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening. In de tweede paragraaf wordt ingegaan op het overleg met bewoners en andere belanghebbenden. Hierin worden onder andere de zienswijzen op het ontwerpbesluit behandeld.

8.1 Overleg met andere bestuursorganen / overlegpartners

Gezien de aard van het project vindt er tijdens de voorbereiding intensief overleg plaats tussen het waterschap Rivierenland als initiatiefnemer, de provincie Noord-Brabant als goedkeurende instantie van het projectplan, de gemeente Werkendam als vergunningverlener van de omgevingsvergunning en Rijkswaterstaat in de vorm van het HWBP als subsidieverstrekker. Het resultaat van de ambtelijke overleggen is een gezamenlijk gedragen plan voor de dijkverbetering. De resultaten zijn integraal verwerkt in deze ruimtelijke onderbouwing, het projectplan, het inrichtingsplan en de andere achterliggende documenten.

Binnen het waterschap Rivierenland is een projectteam verantwoordelijk voor het in goede banen leiden van de dijkverbetering. Het projectteam wordt begeleid door een stuurgroep en een ambtelijke begeleidingscommissie (ABC).

In de stuurgroep hebben de bestuurders van de betrokken overheden zitting: het waterschap Rivierenland, de provincie Noord-Brabant, de gemeente Werkendam en Rijkswaterstaat. In de stuurgroep wordt de projectvoortgang, de planning en de (deel)producten besproken en beoordeeld. De ABC bestaat uit ambtelijke vertegenwoordigers van het waterschap, de provincie, de gemeente en Rijkswaterstaat. De ABC adviseert het waterschap en bereidt de bijeenkomsten van de stuurgroep voor.

8.2 Overleg omwonenden en andere belanghebbenden

Het waterschap Rivierenland heeft een klankbordgroep opgericht. In de klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van bewoners, natuurorganisatie Altenatuur, de historische vereniging Werkendam en HSV de Biesbosch (visvereniging). De klankbordgroep brengt lokale kennis in en heeft een adviserende rol. Door nieuwsbrieven en informatieavonden worden bewoners en andere belanghebbenden geïnformeerd over de plannen.

De voorkeursvariant voor de dijkverbetering is in overleg met de bewoners tot stand gekomen. Tijdens het proces kon de binnendijkse variant aanvankelijk op onverwacht veel steun van de bewoners rekenen. Deze variant met sloop en nieuwbouw van de woningen werd daarom verder uitgewerkt. Na de presentatie van de randvoorwaarden en gevolgen van een binnendijkse variant nam de steun voor sloop en herbouw van de woningen af. Vanwege het beperkte draagvlak is daarom niet gekozen voor een binnendijkse dijkversterking.

=O=O=O=

Kaart projectgebied